

अमृत कुंभ

वर्ष ८ | अंक ५ | डिसेंबर २०१४ - जानेवारी २०१५

मुखपृष्ठाविषयी

वर्तमान समय हा कलियुगाचा अंतिम समय असून, निराकार शिव परमात्म्याचे दिव्य अवतरण, साकार माध्यम प्रजापिता ब्रह्मा यांच्या शरीरात सन १९३६ मध्ये झाले आहे. निराकार शिव परमात्मा, ब्रह्मामुखकमलाद्वारे सत्य गीता ज्ञान आणि सहज राजयोगाचे शिक्षण देत आहेत. त्याद्वारेच मानवमात्राचे परिवर्तन होते आणि कलियुगी सृष्टीच्या महाभारी विनाशानंतर या भारतभूमीवर पुन्हा स्वर्ग स्थापन होतो. म्हणूनच 'ब्रह्माद्वारे स्थापना' असे गायन केले जाते. प्रत्येक कल्पात प्रजापिता ब्रह्माद्वारेच हे अलौकिक, अद्वितीय कार्य होत असते.

सन १९३६ ते १९६९ या सुमारे ३३ वर्षांच्या कालावधीत प्रजापिता ब्रह्माबाबांनी तीव्र पुरुषार्थ केला. त्याग, तपस्या व सेवा यांच्या द्वारे आपली संपूर्ण कर्मातीत, फरिश्ता स्थिती प्राप्त केली. १८ जानेवारी १९६९ रोजी त्यांनी आपल्या नश्वर देहाचा त्याग केला व ते अव्यक्त वतनवासी बनले. आजही ते अव्यक्त रूपाने विश्वसेवेचे महान कार्य करीत आहेत. त्यांचा स्मृतीदिवस हा ब्रह्मावत्सांना समर्थी दिवस अनुभवावा येतो. १८ जानेवारी २०१५ रोजी, त्यांच्या ४६व्या स्मृतीदिनानिमित्त आम्हा सर्व ब्रह्मावत्सांची भावपूर्ण श्रद्धांजली!!! -- प्रकाशक, अमृतकुंभ.

वार्षिक वर्गणी रु. ६०/-

अर्धवार्षिक वर्गणी रु. ३०/-

आजीव सभासद वर्गणी रु. १,३००/-

E-magazine साठी पुढील संकेतस्थळाला (वेबसाईटला) भेट द्या www.amrutkumbh.com

-- अंतरंग --

- पिताश्रींच्या सहवासातील स्मृती, २
देती ब्रह्मावत्सांना समर्थी (संपादकीय)
- प्रकृतीची सेवा कशी करावी? ५
- जीवनाचा ताळेबंद ८
- ईश्वरी कार्यव्यवहारात आदर्श व्यवस्था... ११
- नम्रता हीच महानता १४
- सचित्र सेवावृत्त १६
- चित्त, चिंता आणि चिंतन १८
- निश्चयाची परीक्षा आणि विजय १९
- तू दीपस्तंभ ब्रह्माबाबा (कविता) २१
- मृत्यु-सुखदायी वा दुःखदायी २२
- मृत्यु-एक आनंदयात्रा नवजन्माची (कविता) २४
- पापकर्माचे भागीदार होऊ नका २५
- माझा परममित्र परमात्मा (अनुभव) ३०
- 'फ्युचर ऑफ पॉवर' या आंतरराष्ट्रीय ३२
कार्यक्रमाचे सेवावृत्त

फोटो, लेख, आदी पाठविण्याचा पत्ता :

संपादक - अमृतकुंभ, द्वारा : प्रजापिता ब्रह्माकुमारीज्

ए-१०, वर्षा अपार्टमेंट, छत्रपती शिवाजी सोसायटी,

कोपरी कॉलनी, ठाणे (पूर्व) - ४००६०३

फोन : ०२२-२५३२२२०८. मोबाईल : ९८२००२३०९२

E-mail : info@amrutkumbh.com

वर्गणी पाठविण्याचा पत्ता : बी.के.गोदावरी,

प्रकाशक अमृतकुंभ द्वारा : प्रजापिता ब्रह्माकुमारीज्,

ए-१०, वर्षा अपार्टमेंट, छत्रपती शिवाजी सोसायटी,

कोपरी कॉलनी, ठाणे (पूर्व) - ४००६०३.

प्रजापिता ब्रह्माकुमारी ईश्वरीय विश्व विद्यालयाचे मुखपत्र 'अमृतकुंभ' द्वैमासिक मुद्रक व प्रकाशक बी.के.गोदावरी यांनी परफेक्ट प्रिंट, २२ ज्योति इंडस्ट्रियल इस्टेट, नुरीबाबा दर्गा रोड, ठाणे (पश्चिम) - ४००६०९ येथे छापून प्रजापिता ब्रह्माकुमारीज्, लाईट हाउस, वागळे इस्टेट, ठाणे (पश्चिम) - ४००६०४ येथे प्रसिद्ध केले - संपादक ब्र.कु.शिवाजी चौधरी.

संगणक अक्षरजुळणी : कु.मनिषा गोवळकर, ८ श्रीसदिच्छा सोसायटी, मीठ बंदर रोड, ठाणे (पूर्व) - ४०० ६०३.

संपादकीय . . ✍

पिताश्रींच्या सहवासातील स्मृती, देती ब्रह्मावत्सांना समर्थी...

पिताश्री ब्रह्माबाबा हे साकार सृष्टीचे आदि पिता, युगपुरुष आहेत. निराकार शिव परमात्मा, प्रजापिता ब्रह्मा यांना साकार माध्यम बनवून, त्यांच्याद्वारे सृष्टी परिवर्तनाचे कार्य करतात. त्यामुळे प्रजापिता ब्रह्मा हे नवीन सृष्टीची पहिली रचना, प्रथम ब्राह्मण, परमात्मा पित्याचे प्रथम पुत्र, सृष्टीचे पूर्वज आणि प्रपितामह होत. परमात्मा शिव पित्यानंतर या सृष्टीरूपी रंगमंचावर सर्वात महत्वाची भूमिका जर कोणाची असेल तर ती आहे, पिताश्री ब्रह्माबाबांची. परंतु त्यांची ही भूमिका अतिशय गुप्त अशा स्वरूपाची आहे. त्यामुळे भक्त लोक हे जाणत नाहीत की निराकार शिव परमात्मा आपली तीन कर्तव्ये (स्थापना, विनाश व पालना) कशी करतात? वास्तविक परमात्मा शिव पिता, ब्रह्मा तनाद्वारेच मनुष्य आत्म्यांचे भाग्य बनवितात. म्हणून प्रथम भाग्यविधाता परमात्मा आहेत. तसेच पिताश्री ब्रह्माबाबा देखील परमात्मा शिव पित्याचे अनुकरण करून मनुष्य आत्म्यांचे भाग्य बनवितात. म्हणूनच पिताश्री ब्रह्माबाबांनासुद्धा भाग्यविधाता असे म्हटले जाते. त्यांच्या संबंध-संपर्कात आल्यानंतर अनेक आत्म्यांचे भाग्य कसे बदलले याचे अत्यंत अद्भूत परंतु सत्य व प्रेरणादायी असे निवडक अनुभव, आपण प्रस्तुत लेखात पाहणार आहोत.

□ पिताश्रींना पाहताच कधी श्रीकृष्ण तर कधी श्रीनारायणाची अनुभूती

सन १९३६ मध्ये यज्ञाच्या सुरुवातीला, आदरणीय दादी प्रकाशमणीजी जेव्हा प्रथम पिताश्री ब्रह्माबाबांकडे सत्संगात गेल्या होत्या तेव्हा ब्रह्माबाबा ॐ ची ध्वनी करीत होते. ती ध्वनी अतिशय आनंददायी होती. ती ऐकताच दादीजी ध्यानात गेल्या. त्यांना श्रीकृष्णाचा व श्रीनारायण भगवानाचा साक्षात्कार झाला. बराच वेळ त्या ध्यानात मग्न होत्या. त्या जेव्हा ध्यानावस्थेतून देहभानात आल्या तेव्हा सत्संग संपला होता व सर्वजण

घरी गेले होते. दादीजींना कोणीतरी बोलावून ब्रह्माबाबांकडे घेऊन गेले. त्यावेळी पिताश्री ब्रह्माबाबांना पाहताना कधी ते श्रीकृष्ण तर कधी श्रीनारायण भगवान असल्याची अनुभूती दादीजींना झाली परंतु त्यामागील रहस्य, त्यावेळी दादीजींच्या लक्षात आले नव्हते.

दादीजींना ध्यानात जायला फारच आवडत होते. त्यामुळे घरच्यांना न सांगता, दादीजी घराच्या छतावर बसून ध्यानावस्थेत कधी श्रीकृष्णाला पहात असत, कधी स्वर्गाचे मनोहर दृश्य पहात असत, कधी श्रीनारायण भगवानाला पहात असत तर कधी गोप-गोपी नृत्य करताना पहात असत. या साक्षात्कारातील दिव्य लीला पाहूनच त्या ईश्वरी ज्ञानाकडे आकर्षित झाल्या. कारण बालपणापासून त्या श्रीकृष्णाच्या भक्त होत्या. पुढे त्यांना हे ज्ञान प्राप्त झाले की पिताश्री ब्रह्माबाबा हे निराकार शिव परमात्म्याचे साकार माध्यम आहेत. त्यांच्याद्वारेच परमात्मा सत्ययुगी दैवी सृष्टीची स्थापना करित आहेत. तसेच संगमयुगातील त्याग-तपस्या-सेवा यांच्या बळावर पिताश्री ब्रह्माबाबाच, सत्ययुगात श्रीकृष्ण वा श्रीनारायण बनणार आहेत. म्हणूनच आजही गायन केले जाते - 'नर अैसी करनी करे, जो नर से श्रीनारायण बने और नारी अैसी करनी करे, जो नारीसे श्रीलक्ष्मी बने।' तात्पर्य म्हणजे वर्तमान संगमयुगात आपणही पिताश्री ब्रह्माबाबांचे अनुकरण (फॉलो फादर) केले तर भविष्यात श्रीलक्ष्मी व श्रीनारायण समान पद प्राप्त करू शकू.

□ परम रक्षक बाबा

सन १९५१ नंतर जेव्हा विश्व सेवेला प्रारंभ झाला तेव्हा आदरणीय दादी मनोहरजी सेवेसाठी यमुनेच्या घाटावर एका मंदिरात जाऊन राहिल्या होत्या. त्या मंदिराला दरवाजेसुद्धा नव्हते. मनोहर दादींच्या बरोबर आणखी एक बहीण होती. दोघींना हा निश्चय होता की बाबा आपले परम रक्षक आहेत. रात्री जेव्हा एक बहीण झोपत

असे तेव्हा दुसरी जागी रहात असे. त्यावेळी यमुनेच्या घाटावर एक पहिलवान होता तो मात्र रात्रभर जागून पहारा करीत असे. कारण त्याला असा आवाज ऐकू आला होता की 'या घाटावरील मंदिरात ज्या बहिणी आहेत त्या देवी आहेत. तुझे काम आहे त्यांचा सांभाळ करणे.' त्याच-बरोबर त्याच्या मनात हा देखील विचार आला होता की या जर खरोखरच देवी असतील तर कुस्तीत आपण अवश्य जिंकू त्यामुळे रोज रात्री तो पहारा देत होता. पंधरा दिवसांनी जेव्हा कुस्त्या झाल्या तेव्हा तो त्यात जिंकला. त्यामुळे त्याची ती भावना दृढ झाली की या खरोखर देवी आहेत. म्हणून तो आपल्या २० पहिलवान मित्रांनाही त्यांच्या दर्शनाकरिता घेऊन आला. सर्वांनी त्या दोघींना साष्टांग दंडवत केला व त्यांच्यापुढे प्रसाद म्हणून दूध, तांदूळ, नारळ व २० रुपये दक्षिणा ठेवली. त्यावेळी ज्या पहिलवानाला आवाज ऐकू आला होता की या देवी आहेत व जो रोज पहारा करीत होता, त्याने मोठ्या आनंदाने आपला अनुभव सांगितला. तेव्हा मनोहर दादींनी बाबांच्या आठवणीत सर्वांना दृष्टी दिली व त्यांना सांगितले की तुम्ही हे सर्व घेऊन जा व खीर बनवून खा. परंतु त्यांनी काही ऐकले नाही. तेव्हा त्यांच्या आग्रहास्तव दादींनी तेथेच खीर तयार केली. बाबांना भोग लावला व सर्वांना खीर खाऊ घातली. त्यांच्या समाधानाकरिता दादींनी देखील खीर खाल्ली. मुख्य म्हणजे सर्वांना ईश्वरी ज्ञान दिले. फलस्वरूप ते सर्वजण अतिशय आनंदित झाले. यावरून आपल्या हे लक्षात आले असेल की बाबा परमरक्षक बनून, प्रत्येक पावलावर सेवाधारी मुलांची रक्षा करीत असतो.

□ शिवबाबांवर ब्रह्माबाबांचा अटळ आणि अखंड निश्चय होता

जेव्हा यज्ञात बेगरी पार्टचा समय (अत्यंत हालाखीचे दिवस) होता तेव्हा शिवबाबांचे अनेक चमत्कार पहायला मिळाले. त्यावेळी यज्ञात काहीच नव्हते; ना तांदूळ, ना डाळ. भोली दादी ऑफिसमध्ये येऊन ब्रह्माबाबांना विचारत असे की बाबा, 'आज काय करायचे?' बाबा म्हणत, 'जे असेल ते बनवा.' त्यावर भोली दादी सांगत, 'बाबा आज काहीच नाही.' तेव्हा बाबा म्हणायचे, 'तू माझ्याकडे १२

वाजता ये.' याला कारण म्हणजे १२ वाजता पोस्ट येत असे व त्यातून काही ना काही पैसे, कोणाकडून तरी अनपेक्षितपणे प्राप्त होत असत. लगेचच बाबा मुलांना बोलावून, डाळ, तांदूळ, पीठ इत्यादी वस्तू मागवून, भोजन बनवायला सांगत. पिताश्री ब्रह्माबाबांना हा निश्चय होता की हा यज्ञ शिवबाबांनी रचला आहे. यात माझे काहीही नाही. आपण सर्व यज्ञवत्स शिवबाबांची मुले आहोत. जर यज्ञात काहीच नसेल तर आपण शिवबाबांना भोग तरी कसा दाखवणार? त्यामुळे रोज कुठूनतरी पैसे अगदी हमखास प्राप्त होत असत. फलस्वरूप बेगरी पार्टमध्ये कोणाला कधी भुके रहावे लागले नाही. अशारीतीने शिव भोला-भंडारी यज्ञवत्सांची पालना करीत होता. तसेच यज्ञवत्सांच्या निश्चयाची परीक्षा देखील घेत होता. त्यात बरेच यज्ञवत्स अनुत्तीर्ण झाले. म्हणूनच गायन केले जाते, 'निश्चयबुद्धी विजयन्ति'.

□ बेगरी पार्टमधील आश्चर्यकारक घटना

यज्ञात बेगरी पार्ट चालू होता. होळीचे दिवस जवळ आले होते. तेव्हा एके दिवशी बाबांनी मम्मांना सांगितले, 'मम्मा, होळी जवळ आली आहे. मुलांना जिलेबी खाऊ घालायची आहे.' त्यावर मम्मा म्हणाल्या, 'हो बाबा! परंतु यज्ञात मात्र तेलही नाही व पीठही नाही.' बाबा म्हणाले, 'मम्मा, शेठ (परमात्मा) वर बसला आहे. आपण तर निमित्त आहोत. त्याला जर जिलेबी खाऊ घालायची असेल तर तो काहीतरी व्यवस्था करील.' लवकरच होळीचा दिवस आला त्यावेळी एक आश्चर्यकारक घटना घडली.

माउंट आबूमध्ये एक जोडप होत, ज्याला काही पैसे दान करायचे होते. पतिचं म्हणणं होत की आपण हरिद्वारला जाऊन दान करू तर पत्नी म्हणत होती की माउंट आबूमध्ये ज्या देवी आहेत, त्यांना दान देऊ या. परंतु या गोष्टीला पति तयार नव्हता. होळीच्या आदल्या दिवशी पति खुशीराम जेव्हा झोपला तेव्हा त्याच्या स्वप्नात विष्णु आले व म्हणाले, 'ऊठ आणि जाऊन येथील यज्ञातील देवींना दान देऊन ये.' त्याला असे वाटले की आपल्याला असेच स्वप्न पडले असेल. त्यामुळे तो पुन्हा झोपी गेला परंतु रात्री त्याला तेच स्वप्न २-३ वेळा पडले. त्यामुळे सकाळ

होताच खुशीराम उठला व आपल्या पत्नीला म्हणाला, 'तू रोज म्हणतेस ना की मला त्या देवींना दान द्यायचे आहे तर तू आताच माझ्याबरोबर चल. तुला जे दान द्यायचे आहे ती रक्कम कपाटातून घेऊन ये.' त्यानंतर लगेचच ते आश्रमाकडे जायला निघाले. ते जेव्हा आश्रमाच्या दिशेने समोरून येत होते तेव्हा मम्मा पहाडीवर जायला निघाल्या होत्या. त्यांना थांबवून बाबा म्हणाले की 'जरा थांब, आता आपला संकल्प पूर्ण होईल.' तितक्यात समोरून ते जोडप आलं. मम्मांना पाहून ते नतमस्तक झाले व म्हणाले की 'आम्ही तुम्हाला काही अर्पण करण्यासाठी आलो आहोत.' त्यांनी मम्मांच्या हातात एक पाकीट दिलं. खुशीरामच्या पत्नीला तर खूपच आनंद झाला होता कारण तिचा संकल्प पूर्ण झाला होता. ते गेल्यावर मम्मांनी ते पाकीट उघडून पाहिले तर त्यात एक सप्ताह यज्ञाची पालना होईल, इतके पैसे होते. त्यामुळे ब्रह्माबाबांनी म्हटल्याप्रमाणे होळीच्या दिवशी यज्ञवत्सांना जिलेबी करून खाऊ घालण्यात आली. ही सगळी होती शिवबाबांची किमया !

□ बाबांनी नवजीवन दान दिले

हरिद्वार सेवाकेंद्राच्या टीचर प्रेम बहेन यांचा अनुभव तर अतिशय रोमांचक आहे. त्यांच्या जन्मपत्रिकेच्या आधारे त्यांचे आयुष्य केवळ १८ वर्षे असल्याचे भविष्य वर्तविण्यात आले होते. साहजिकच ही गोष्ट घट्यांनी प्रेम बहेन यांच्यापासून लपवली होती. त्या वयाच्या १७व्या वर्षी अमृतसर येथे दादी जानकीजी यांच्याबरोबर सेवा करत होत्या. परंतु जेव्हा त्या १८ वर्षांच्या झाल्या तेव्हा त्यांच्या परिवारातील लोकांच्या आग्रहास्तव, दादी जानकीजींनी त्यांना मधुबनमध्ये पिताश्री ब्रह्माबाबांकडे पाठवून दिले. योगायोग असा की प्रेम बहेन मधुबनला आल्यावर, एके दिवशी त्यांचा जीवनकाळ संपताच त्या बेशुद्ध पडल्या. त्यावेळी अनेक डॉक्टर्सना बोलावण्यात आले परंतु त्यांच्या कुठल्याही प्रयत्नांना यश आले नाही. सुमारे १८ तास त्या बेशुद्ध होत्या. शेवटी रात्री १२ वाजता आलेल्या डॉक्टरने सांगितले की 'यांना जर सकाळपर्यंत शुद्ध आली नाही तर मुंबईला घेऊन जा. त्यांच्या रोगाचे निदान आम्हाला करता येत नाही.' विश्वकिशोर

दादांनी हा सर्व समाचार रात्री पिताश्रींना सांगितला. तेव्हा पिताश्री ब्रह्मा बाबा म्हणाले की 'अच्छा चलो मैं बच्ची को जीवनदान दूंगा।' लगेचच पिताश्री आपल्या अंथरूणावरून उठले व प्रेम बहेनच्या कॉटसमोर खुर्ची टाकून बसले. बराच वेळ त्यांनी प्रेम बहेनला योगदान केले. फलस्वरूप प्रेम बहेन शुद्धीवर आल्या. त्यांनी डोळे उघडून पाहिले तर पिताश्री कॉटसमोर बसले होते. तेव्हा त्या उठून बसायला लागल्या. परंतु बाबांनी त्यांना तसेच पडून राहायला सांगितले व बाबा प्रेम बहेनला दृष्टी देऊ लागले. प्रेम बहेन बाबांची शक्तिशाली दृष्टी घेत होत्या. संदेशी दादी बाबांच्या बाजूला उभ्या होत्या. काही वेळानंतर पिताश्री प्रेम बहेनला म्हणाले, 'बच्ची, तुम्हारा पुराना जीवन पूरा हुआ। आजसे नया जीवन शुरू हुआ है।' अशाप्रकारे पिताश्री ब्रह्माबाबांच्या गहन योगशक्तीमुळे तसेच वरदानी बोलमुळे प्रेम बहेन यांना नवजीवन प्राप्त झाले. फलस्वरूप त्या दीर्घायुषी बनून, आजही मोठमोठ्या साधुसंत, महात्म्यांना ईश्वरी ज्ञान देण्याची सेवा अथकपणे करीत आहेत. खरोखरच ईश्वरी शक्तीद्वारे मानव जीवन धन्य-धन्य होते, याचे हे मूर्तिमंत उदाहरण होय.

पिताश्री ब्रह्माबाबांच्या सहवासातील अशा अनेक प्रेरणादायी स्मृती आहेत ज्यांना उजाळा दिल्याने आपोआपच समर्थी प्राप्त होते. पिताश्रींनी रात्रंदिवस ब्रह्मावत्सांवर अपार प्रेम केले. त्यांचा ईश्वरी ज्ञान, गुण व शक्तींनी शृंगार केला. आजही ते अव्यक्त रूपाने विश्वातील सर्व आत्म्यांचा शृंगार करीत आहेत. त्यांचे ते ऋण फेडण्यासाठी आपण त्यांच्यासमान बनू या.

सारांशाने, पिताश्री ब्रह्माबाबांप्रमाणे आपणही कर्मातीत फरिश्ता बनू या. त्यासाठी अंतर्मुखी राहून सदा कर्मयोगी, निरंतर योगी, निरंतर सेवाधारी, विश्वकल्याणी बनू या. अशाप्रकारची उच्चतम स्थिती प्राप्त करणे, हीच पिताश्री ब्रह्माबाबांना त्यांच्या ४६ व्या स्मृती दिनानिमित्त (१८ जानेवारी २०१५ रोजी असलेल्या) खरी श्रद्धांजली ठरेल. शेवटी पुन्हा विश्वातील लाखो ब्रह्मावत्सांकडून, पिताश्री ब्रह्माबाबांच्या दिव्य स्मृतीला कोटी-कोटी प्रणाम !

-- ब्रह्माकुमार शिवाजी.

प्रकृतीची सेवा कशी करावी?

ब्र.कु. स्वप्ना, चुनाभट्टी, मुंबई.

मनुष्य लोकात आपल्या चौफेर जे वातावरण आहे त्याला प्रकृती म्हणण्यात येते. प्रकृती ही पृथ्वी, आप (पाणी), तेज (अग्नी), वायू आणि आकाश (पोकळी) या पाच अचेतन तत्वांनी मिळून बनलेली आहे. याच पाच तत्वांनी मिळून आपले शरीर बनलेले आहे म्हणून प्रकृतीची सेवा करण्याचा अर्थ आहे, आपली सेवा करणे आणि आपली सेवा करणे म्हणजेच समाजाची सेवा करणे होय.

□ प्रकृतीत प्रदूषण का ?

प्रकृतीला आपणच आपल्या निरर्थक कर्मांनी प्रदूषित केले आहे म्हणून हे आपणासच शुद्ध करावयास लागेल. माणसांनी जंगलातील कित्येक झाडे तोडून टाकली, गंगा नदी मलीन केली, अनेक अणुस्फोट केले ज्यामुळे धरतीच्या थरात प्रदूषण वाढत गेले. या सर्वांचा परिणाम असा झाला की प्रकृती माणसाच्या नियंत्रणापासून वेगळी झाली. मानव जो प्रकृतीचा अधिपती होता तो आज प्रकृतीचा गुलाम बनला आहे. आपला स्वतःचा स्वार्थ पूर्ण करण्यासाठी त्याने प्रकृतीवर जे अत्याचार केलेले आहेत त्याचा बदला म्हणून प्रकृती नद्यांना पूर, वादळे आणि अवर्षण यासारख्या घटना घडवून आणत आहे.

मानवाची बुद्धी आज किती तमोप्रधान झालेली आहे. त्याला हे ही माहीत नाही की जे पाणी किवा वायू यांना तो दूषित करित आहे तेच तर त्याच्या जीवनाचे आधार आहेत. जर वायू शुद्ध नसेल तर माणूस ताजा श्वास कोठून बरे घेईल ? जर पाणी प्रदूषित असेल तर मानवाचे आरोग्य कसे बरे ठीक राहू शकेल ?

□ मानव - देह किंवा प्रकृतीचा गुलाम

मानवी देह हा सुद्धा प्रकृतीपासूनच बनलेला आहे. आजचा माणूस विरुद्ध लिंगधारी व्यक्ती विषयी किती आकर्षित होत चालला आहे ! ही आसक्तीच माणूस प्रकृतीचा दास बनण्याचे सूचित करित आहे. माणूस प्रकृतीचा स्वामी आहे जर तोच प्रकृतीचा दास होऊन बसेल तर तो प्रकृतीला शुद्ध कसा करू शकेल ? वेश्यावृत्तीच्या धंद्यात गुंतलेले जेवढे

म्हणून पतित लोक आहेत ते सर्व देहाचे गुलाम होऊन दैहिक कर्मात लिप्त आहेत. देहावर करण्यात येणारा हा अनाचार किंवा व्यभिचार एक प्रकारचा अन्याय नव्हे का ? माणसाची आसुरी बुद्धी देह-शोषणाला जन्म देते. अशा कुकर्मांनीच मानव अपवित्रता व पतनाला प्राप्त झालेला आहे.

□ प्रकृती - स्वभावासाठी पर्यायी शब्द

माणसाच्या स्वभाव संस्कारांना त्याची प्रकृती वा सवय म्हणण्यात येते. जगात आसुरी व दैवी असे दोन प्रकारच्या संस्कारांचे लोक आज उपस्थित आहेत. काम, क्रोध, लोभ, मोह व अहंकार इत्यादी मनोविकारांमुळे माणसाचा स्वभाव आज आसुरी प्रकारचा झालेला आहे. हा स्वभाव श्रेष्ठ संकल्प वा ज्ञानाच्या चिंतनाद्वारे श्रेष्ठ बनविणे शक्य आहे. अशाप्रकारे आपल्या स्वभाव संस्कारांना सुधारणे ही सुद्धा प्रकृतीची सेवा करणे होय कारण आपला जसा स्वभाव आहे आणि आपण जसा विचार करतो त्याचा प्रभाव प्रकृतीवर पडतो. अशाप्रकारे प्रकृती सेवेच्या अंतर्गत तीन प्रकारांच्या सेवा येतात -

१) प्राकृतिक तत्त्वे म्हणजे पृथ्वी, पाणी, वायू, अग्नी आणि आकाश यांना पावन बनविण्याची सेवा,

२) प्रकृती निर्मित देहापासून अलग, अनासक्त राहण्याचा भाव किंवा आत्मसेवा,

३) दूषित मानसिक प्रकृती किंवा काम, क्रोध, लोभ, मोह आणि अहंकार त्यागण्याचा भाव किंवा स्वतःला पावन बनविण्याची सेवा.

□ प्राकृतिक तत्वांचे शुद्धीकरण

प्रकृती माणसाची दूषित कर्मे आणि अशुद्ध भावनांपायी प्रदूषित झालेली आहे. जर आपण प्राकृतिक तत्वांसंबंधी श्रेष्ठ भाव आपल्या मनात बाळगू तसेच प्रकृती सुधारण्याचा संकल्प करू तर आपण प्राकृतिक तत्वांना शुद्ध करण्याच्या दिशेत सफलता प्राप्त करू शकतो. वेदात प्राकृतिक तत्वांना देवी-देवतांचे रूप मानून त्यांचे स्तवन करण्यात आले आहे तसेच या तत्वांपासून सर्व मानवांना सुख प्रदान करण्याची

याचना करण्यात आली आहे. वेदांच्या स्तुतीगानाप्रमाणे आपणही तत्वांसंबंधी हाच संकल्प मनात करावा की, १) पृथ्वी तत्वांपासून सर्व लोक सुखी व्हावेत. धरतीवर कधी एखादा भूकंप किंवा हालचाल होऊ नये. २) पाण्याने कधी पूर आणू नये. पाण्यापासून माणसाला सदैव सुख मिळावे. पाणी नेहमी शुद्ध असावे. ३) वायू तत्वाद्वारे कधी चक्रीवादळ उठू नये. सर्व लोकांनी वायूपासून जीवनाचा श्वास तसेच बळ प्राप्त करावे. वायू नेहमी शुद्ध असावा. ४) अग्नी कोणासाठीही दुःखदायी नसावा. ५) आकाश धूररहित असावे. आकाश नेहमी स्वच्छ असावे. आकाश तत्वात ताण नसावा.

प्राकृतिक तत्वांसंबंधी अशाप्रकारचे श्रेष्ठ संकल्प सदा करणे हेच प्राकृतिक तत्वांवर चांगला प्रभाव टाकणे होय. जर आपण प्रकृतीला आपली शुभभावना देऊ तर प्रकृती कधी आपणास दुःख देण्याचे काम करणार नाही. जर मानवाने वनातील झाडे पाडली नसती, जमिनीत अणुस्फोट केले नसते, वायू आणि पाणी दूषित केले नसते तर दुष्काळ, पूर, वादळे इत्यादी प्राकृतिक प्रकोपांनी मानवाला का सताविले असते? आपल्या देशात आजही अशाप्रकारचे प्राकृतिक प्रकोप होत असतात. याचे कारण हेच आहे की मानवाने आजही प्रकृतीवर अत्याचार करणे सोडलेले नाही. जर मानव प्रकृतीची जी पाच तत्वे आहेत त्यांच्यावर अत्याचार करणे सोडून देईल तर तो आजही प्रकृतीचे खरे सुख प्राप्त करण्याचा अधिकारी होऊ शकतो.

□ प्रकृतीच्या सेवेचा एक छोटासा प्रयोग

आपल्या घरात सदैव प्राकृतिक पाच तत्वे उपस्थित असतात. जेथे-जेथे मानवी जीवन आहे तेथे प्रकृतीची सर्वच तत्वे आपणास आवश्यक असतात. जशी १) जमीन आपल्या घरात असतेच. घरातील भिंती, खिडक्या, छत, दरवाजे आणि झरोके वगैरे जड वस्तू सर्वच पृथ्वी तत्व होय. २) मडक्यांतील पाणी हे जल तत्व होय. असे कोणतेही घर नसेल जेथे पाणी मिळणार नाही. पाणीच तर मानवी शरीराचे जीवन होय. ३) वायू तत्व हवा होय ज्यात आपण श्वास घेतो ते प्रत्येक ठिकाणी मिळते. ४) अग्नी तत्वाने आपले अन्न शिजविले जाते. म्हणून प्रत्येक

घरात अग्नी तत्वाची सोय जरूर केलेली असते. ५) वायू ज्या ठिकाणी असतो त्याला 'आकाश' (पोकळी) म्हणतात. आपल्या चौफेर आणि आपल्या शरीरात ही आकाश आहे.

प्रकृती-सेवेची सुरवात आपण सर्वप्रथम आपल्या घरा-पासून करावी. घरात मिळणारी जी पाच तत्वे आहेत त्यांच्या संबंधी वर नमूद केल्याप्रमाणे श्रेष्ठ संकल्प करावेत. यामुळे आपल्या घराचे वातावरण शुद्ध होईल. आपल्या घरातील तत्वांना चांगले संकल्प दिल्यानंतर आसपासचे वातावरण किंवा आसपासच्या प्राकृतिक तत्वांना पावन बनविण्याचे विचार ठेवावेत. यानंतर आपले संपूर्ण गाव वा शहर, त्यानंतर संपूर्ण राज्य, संपूर्ण राष्ट्र तसेच शेवटी संपूर्ण विश्वातील पाच प्राकृतिक तत्वांना सत्वप्रधान बनविण्याचे संकल्प मनात उत्पन्न करावेत.

प्रकृतीसंबंधी केलेली ही सेवा विश्वात एक नवीन परिवर्तन घडवून आणील. स्थूल यज्ञाची हवन सामुग्री केवळ थोड्याशा प्रमाणात वायू तत्व सत्वप्रधान करीत असेल पण उपरोक्त प्रकाराने मनसा यज्ञात टाकलेल्या शुभ संकल्पांच्या आहुतीत पाचही तत्वांना संपूर्ण सत्वप्रधान करण्याचे सामर्थ्य असते.

□ दैहिक तत्वांचे शुद्धीकरण

शरीराची निर्मिती दोन प्रकारे होते १) आत्मिक पवित्रतेचे सूक्ष्मबल अर्थात योगबलाद्वारे शरीराची निर्मिती तसेच २) कामवासना किंवा आत्मिक अपवित्रता म्हणजे भोगबला-सारख्या स्थूल बलाद्वारे शरीराची निर्मिती. पहिल्या प्रकारचे शरीर धारण करणाऱ्या मनुष्यांना देवी आणि देवता म्हणण्यात येते आणि दुसऱ्या प्रकारचे शरीर धारण करणाऱ्या मनुष्यांना सामान्य माणसे म्हटले जाते.

कलियुगी जगात सर्व मानवांची शरीरे ही भोगबलाने बनली आहेत म्हणून शरीराला रोग, कष्ट आणि दुःख जास्त होतात. योगबलाने प्राप्त झालेली मानवांची (अर्थात देवी-देवतांची) शरीरे सदैव सुख, शांती प्रदान करणारी असतात.

जर आपण शांत राहून दैहिक तत्वांच्या सत्वप्रधानता संबंधी विचार केला तर आपल्या शरीरालाही आपण बऱ्याच प्रमाणात शुद्ध बनवू शकतो. यासाठी आपणास परमात्म्याच्या स्मृतीत राहून शुद्ध अन्न खावयास हवे,

परमपित्याशी योग साधावयास हवा, निरंतर ज्ञानाचे चिंतन तसेच चांगले विचार मनात आणावयास हवेत. दैहिक तत्वांना शुद्ध बनविण्यासाठी हे आवश्यक आहे की आपण आपल्या आत्म्याला शरीराचा मालक वा कर्ता समजावे तसेच कर्म-द्वियांसंबंधी पावन संकल्प मनात करावेत. यासाठी आपणास एकाग्रतेने खालीलप्रमाणे विचार करावयास हवेत -

- १) आपली कर्मद्विये सदैव शांत व शीतल असावीत.
- २) आपल्या डोळ्यांनी चांगले पहावे.
- ३) आपल्या कानांनी चांगल्या गोष्टी ऐकाव्यात.
- ४) आपण मुखाने सदा ज्ञानाच्या गोष्टी बोलाव्यात.
- ५) आपण हातांनी व पायांनी सदैव चांगली कर्मे करावीत.
- ६) कधीही कुसंगात गुंतू नये.

अशाप्रकारे पावन विचारांनी आपले शरीर शुद्ध होईल. योगाभ्यासात हे विचार विशेषरित्या करावेत - १) माझ्या शरीरात पवित्रतेचा प्रकाश येत चालला आहे. २) माझ्या शरीरात शीतलता व शांती सामावली जात आहे. ३) कर्मद्वियांचा चंचलपणा बंद होत चालला आहे. ४) माझे शरीर स्वस्थ व निरोगी होत चालले आहे.

दैहिकरित्या शुद्ध होऊन आपण जीवनाचे वास्तविक सुख व आनंद प्राप्त करू शकतो. उपरोक्त संकल्प उत्पन्न करणे हे सुद्धा देह वा प्रकृतीचीही सेवा करणे होय.

□ स्वभावरूप प्रकृतीचे शुद्धीकरण

स्वभावाला प्रकृती म्हटले जाते. इंग्रजीत याला नेचर असे म्हणण्यात येते. मानवात आज निम्नलिखित मनोविकार आणि दुर्गुणामुळे मलीनता आलेली आहे. १) कामवासना, २) क्रोध वा राग, ३) लोभ-लालसा, ४) मोह आणि आसक्ती ५) अहंकार किंवा घमेंड ६) घृणा, ७) ईर्ष्या, ८) द्वेष-मत्सर इत्यादी.

जगाची प्राकृतिक सेवा करण्यापूर्वी आपली सेवा करणे आवश्यक आहे. स्वतःचा स्वभाव सुधारणे म्हणजे आपले कल्याण करणे होय.

आपला स्वभाव वा प्रकृतीला संपूर्ण पावन करण्यासाठी आपण निम्नलिखित संकल्प मनात उत्पन्न करण्याचा पुरुषार्थ करावा. १) मी देहाहून वेगळी एक चैतन्य शक्ती आहे. एक शुद्ध पवित्र आत्मा आहे. परमपिता परमात्म्याचा

बालक आहे. पवित्रता माझा स्वधर्म आहे. परमपावन ईश्वराचा मी बालक पवित्रस्वरूप आहे. २) मी शांती आणि शीतलतेचा सागर परमात्म्याचा बालक एक शीतल व शांतस्वरूप आत्मा आहे. ३) सर्व सुखांचा सागर परमात्मा माझा परमपिता आहे जो मला सर्व सुखांचे वरदान देत आहे. ४) परमात्माच माझा पिता, शिक्षक, सद्गुरू तसेच सर्व संबंधी आहे. ५) मी आत्मा पृथ्वीवर चांगले कर्म करण्यास निमित्त आहे. ६) सर्व लोक हे माझे आत्मिक बंधू आहेत कारण सर्व माझ्याप्रमाणे ईश्वराची मुले आहेत. ७) मी सदा ईर्ष्या तथा द्वेषापासून मुक्त राहणारा आत्मा आहे.

उपरोक्त विचारांपासून पूर्वोक्त आठ प्रकारचे मनोविकार तसेच अवगुणांपासून आपण मुक्ती प्राप्त करू शकतो. यापासून आपला स्वभाव वा प्रकृती पावन होईल आणि आपण खऱ्या सुखाचा अनुभव करू शकू.

□ सेवाभावाने संकल्प करावा

परोपकार आणि परमार्थाने माणसाचा व्यक्तिगत लाभही पूर्ण होतो. माणूस समाजाचा एक घटक आहे. जर आपण समाजाच्या कल्याणाचे कार्य करू तर आपल्या स्वतःचे कल्याण आपोआप होईल.

जर आपण मनात सेवाभाव बाळगून प्रकृती (प्राकृतिक तत्वे, भौतिक शरीर तथा स्वभाव) संबंधी चांगले संकल्प वा पावन विचार मनात बाळगू तर प्रकृती पावन अर्थात सत्वप्रधान होऊन आपणास सुख देण्यास निमित्त बनेल.

(आधार : प्रगती पथ प्रदर्शक पाक्षिक)

वाचकांशी हितगुज

- वाचकांनी तसेच सेवाकेंद्रांच्या टीचर बहिर्णीनी एप्रिल २०१५ पासून सुरू होणाऱ्या नवीन वर्षाची 'अमृतकुंभ'ची मागणी फेब्रुवारी २०१५ अखेरपर्यंत कळवावी म्हणजे त्यानुसार अंक छापणे सोयीचे होईल.
- सन २०१४-१५ ची वर्गणी अद्याप थकित असल्यास ती लवकरात लवकर प्रकाशक, अमृतकुंभ यांच्या पत्त्यावर पाठविण्याचे सहकार्य करावे तसेच डिमांड ड्राफ्ट पाठवितांना तो 'अमृतकुंभ'च्या नावानेच पाठवावा. -- प्रकाशक, अमृतकुंभ.

जीवनाचा ताळेबंद

ब्र.कु. मुग्धा तांबे, नाशिक.

काही दिवसांपूर्वी मोबाईल फोनवर एक मेसेज वाचनात आला. मेसेजची सुरुवात आरती प्रभूंच्या 'गेले द्याचे राहूनी' या ओळींनी केली होती. मृत्यु समीप आलेल्या अनेक जीवांच्या अखेरच्या दिवसांचा घेतलेला एक शास्त्रीय मागोवा त्या मेसेजमध्ये होता. अखेरच्या प्रवासाला निघालेल्या त्या विविध जाती-धर्मांच्या रुग्णांना वाटलेली खंत, राहून गेलेल्या काही गोष्टींचा आढावा त्यांच्या उत्तरा-मध्ये होता. प्रत्येकाला त्याच्या जीवनातील कटू क्षण, भांडण, हेवे-दावे, मतभेद इत्यादी अनेक गोष्टी आठवत होत्या. त्याचबरोबर या सर्वांमध्ये आपण बहुमूल्य वेळ वाया घालवला ही खंत होती. मोठ्या गोष्टींच्या मागे लागून छोट्या-छोट्या गोष्टींमधील आनंद अनुभवायचा राहून गेला, असे अनेकांनी सांगितले. एकंदरीत त्या प्रत्येकाने आपल्या आयुष्याचा शेवटचा जमा-खर्च मांडायचा प्रामाणिक प्रयत्न केला होता पण त्यात सुधारणा करण्याचा वेळ त्यांच्या हातात नव्हता.

यामागील शास्त्रीय कारणे काहीही असोत. भावनिक दृष्टीने या शेवटच्या वेळी व्यक्ती नक्कीच हळूवार होत असेल. त्या मेसेजने मला अंतर्मुख केले. खरेच जोपर्यंत सगळे सुरळीत चालू असते तोपर्यंत आपण फार निश्चित असतो. गेलेल्या दिवसांचा हिशोब लावून, येणाऱ्या दिवसां-साठी त्यात सकारात्मक बदल घडवण्यास आपल्याला वेळच नसतो. जे होईल ते बघू, अशा काहीशा गुर्मीतच मनुष्य आपले जीवन जगत असतो. इतरांचे तर सोडाच, पण ज्यांना या सृष्टिचक्राचे सत्य ईश्वरी ज्ञान प्राप्त झाले आहे, असे आपण देखील खूप बिनधास्त असतो.

जसे प्रत्येक संस्थेला वर्षाच्या अखेरीस आपला ताळेबंद सादर करावा लागतो तसाच ताळेबंद आपल्या आयुष्याचा देखील मांडला गेला पाहिजे. सर्वच घरांमध्ये उत्पन्नास अनुसरून खर्च करण्याचे ठरविले जाते. पैशाच्या बाबतीत आपण खूपच सावध असतो. थोडासा खर्च जरी इकडचा तिकडे झाला तर अस्वस्थता येते. बँकेच्या खात्यात जमा

रक्कम वाढविण्याकडेच सर्वांचा कल असतो. आपले राहणीमान, त्याचा इतरांवरील प्रभाव याविषयी खूप विचार केला जातो. पण वरील संदेशासारख्या गोष्टी या सर्वांचा फोलपणाच सिद्ध करतात. विचार करा, आपण सृष्टीवर येताना बरोबर काय आपण होते आणि जाताना यातील काय घेऊन जाणार आहोत ?

कोणत्याही ताळेबंदाला दोन बाजू असतात. ढोबळ मानाने एका बाजूला स्थावर - जंगम मालमत्ता तर दुसऱ्या बाजूला आपल्या जबाबदाऱ्या, जसे कर्ज, झालेला खर्च, इत्यादी. या दोन बाजूंमध्ये समानता आली तरच तो ताळेबंद बरोबर ठरतो. यात जमेच्या बाजूला असते ती आरंभीची शिल्लक व जबाबदाऱ्यांची बजावट होऊन उरते ती अंतिम शिल्लक या दोन गोष्टींवरूनच ठरते की ताळेबंद फायद्याचा आहे की तोट्याचा.

आपल्या जीवनाचे देखील काहीसे असेच आहे. आपल्या जन्माच्या वेळी असते ती आपली आरंभीची शिल्लक व मृत्युसमयी असते ती अंतिम शिल्लक. या दोन गोष्टींच्या मध्ये असलेल्या गोष्टी आपला ताळेबंद ठरवत असतात. आपली मते अनेकांबद्दल पूर्वग्रह दूषित असतात. त्यांना चांगले करणे ही आपली जबाबदारी तर चांगल्या कल्पना ही आपली संपत्ती असते. चारित्र्य, नैतिकता या गोष्टी व्यवहारासाठी आवश्यक घटक आहेत तर मूल्य व व्यवहार आपली समाजातील पत ठरवतात. सहनशीलता म्हणजे आपल्याला मिळालेले व्याज तर क्रोध आहे द्यावे लागणारे व्याज. शिक्षण म्हणजे आपली ओळख आहे पण ज्ञान म्हणजे गुंतवणूक आहे. मुले म्हणजे जबाबदारी पण भविष्या-तील संपत्ती. वाचकहो, या सर्व छोट्या-मोठ्या गोष्टींपासून आपण आयुष्यभर ताळेबंद जुळवत राहतो पण बहुतेक वेळा तो तोट्यातच असतो म्हणूनच सृष्टिचक्रात मनुष्य आत्म्यांची उतरती कला होत असते.

आयुष्यात बालपणापासून आपण अनेक गोष्टींना महत्त्व देत असतो. लहानपणी आपले आई-वडील, मित्र, आपली

खेळणी या सर्व गोष्टी आपल्यासाठी खूप महत्वाच्या असतात. जसे-जसे मोठे होऊ लागतो तसे-तसे माझे-माझे म्हणण्याची वर्तुळे वाढत जातात. परिवार, आरोग्य, मित्रमंडळी, मनोरंजन, स्वतःची प्रगती त्याचबरोबर जीवनाचे नियोजन, धार्मिक गोष्टी, काम, पदोन्नती इत्यादी अनेक गोष्टींचा मेळ घालण्याचा प्रयत्न केला जातो पण या सर्वांमध्ये एक गोष्ट विसरली जाते ती म्हणजे आध्यात्मिकता अथवा आत्मिक उन्नती.

वर वर्णन केलेल्या गोष्टी सर्वसामान्यांच्या जीवनातील आहेत पण शिवबाबा आपल्याला रोजच पोतामेल (हिशोब/जमाखर्च) तपासण्यास सांगतात. ज्यात स्थूल गोष्टी नसून सर्व सूक्ष्म गोष्टींचेच चेकिंग (तपासणी) करावयाचे असते कारण आपली आरंभीची शिल्लक स्थूल गोष्टी नसून सूक्ष्म गोष्टीच आहेत.

शिवबाबांनी आपल्याला आत्म्याच्या तीनही काळांचे संपूर्ण कल्पाचे व या सृष्टीरूपी नाटकाचे सत्य ज्ञान देऊन त्रिकालदर्शी बनविले आहे. कल्पाच्या प्रारंभी जेव्हा मनुष्य-आत्मे सत्ययुगात देवतांच्या रूपात या सृष्टीवर येतात, तेव्हा त्यांच्याकडे असलेली आरंभीची शिल्लक अर्थात दैवीगुण, मूल्य व नैतिकता संपूर्ण १०० टक्के असतात. जन्म-पुनर्जन्माच्या चक्रात सत्ययुग व त्रेतायुग या दोन युगांमध्ये बरोबर आलेल्या सूक्ष्म संपत्तीचा वापर होतो. पण त्यावेळची सर्व कर्म-अकर्म असल्याने, कोणतेही सूक्ष्म व्याज मिळून संपत्तीत वाढ होत नाही. उलट जमेची बाजू कमी होऊ लागते. या दोन युगांमध्ये प्राप्त झालेली स्थूल मालमत्ता, ही त्यापुढील द्वापर युगात कमी होत जाते. आत्म्याची सूक्ष्म संपत्ती कमी करणारे अनेक घटक या युगात निर्माण होतात व जन्मोजन्मी आत्मा अधिक गरीब होत जातो. कमी होणाऱ्या या सूक्ष्म संपत्तीचे पुनर्भरण कसे करायचे हे न समजल्याने, मानव स्थूल संपत्ती खर्च करून अनेक मंदिरे बांधतो. पूजा-पाठ, व्रत-वैकल्ये याद्वारे कमी होत चाललेली दैवी गुणांची संपत्ती प्राप्त करण्याचा प्रयत्न करत राहतो. केलेले सर्व प्रयत्न अल्पकाळाकरता सफल होत असल्याने प्रत्येक जन्मात आत्म्याची ही संपत्ती कमी होत जाते. कलियुगात तर या संपत्तीला विकारांच्या जोडीने

इतरही अनेक मार्ग सापडतात, ज्यामुळे आत्म्याची अवस्था तोट्यात चालणाऱ्या व्यवसायासारखी होते. त्यावर उपाय-योजना म्हणून मानव यज्ञ, जप-तप इत्यादींद्वारे पंचमहा-भूतांना देखील साकडे घालू लागतो पण सर्व व्यर्थ जाते.

जसे हल्ली एक सरकार किंवा अधिकारी कोणत्याही नकारात्मक किंवा असफल घटनांची जबाबदारी पूर्वीच्या सरकारवर किंवा अधिकाऱ्यांवर ढकलतो त्याचप्रमाणे कलियुगातील मानव देखील आपल्या परिस्थितीची, दुःखाची, चुकांची तसेच अप्राप्तीची जबाबदारी, इतर व्यक्तींवर, समाजावर, निसर्गावर किंवा तात्कालिक परिस्थितींवर ढकलून मोकळा होतो. याहीपुढे जाऊन सर्व दोष ईश्वरावर लादला जातो. पण विचार करा आपल्या जीवनात घडणाऱ्या घटनांना जबाबदार कोण? इतर व्यक्ती, प्रकृती, ईश्वर की आपलीच कर्म? ईश्वराचे गायन तर दुःखहर्ता-सुखकर्ता, माता-पिता असे केले जाते मग आपल्या जीवनातील अप्रिय घटनांना, वाईट घटनांना ईश्वर कसा बरे जबाबदार असेल? कुठलेही माता-पिता आपल्या मुलांना दुःखी-कष्टी बघणे पसंत करतील का?

आपल्या धर्मात एक मान्यता आहे की बाळ जन्माला आल्यानंतर सहाव्या दिवशी सटवाई त्याच्या ललाटावर त्याचे भाग्य लिहून जाते म्हणूनच अनेक लोक त्यादिवशी विशेष पूजा करतात. आता प्रश्न असा आहे की त्या बाळाचे भाग्य ललाटावरच का लिहिले जाते? हातावर किंवा इतरत्र कोठे का नाही? येथे कर्मसिद्धांताचा विचार करावा लागेल. आपल्या जीवनात घडणाऱ्या बऱ्या-वाईट घटनांचा संबंध आपण पूर्व कर्मांशी लावतो. चांगल्या घटना घडल्या तर पूर्वसंचित चांगले व वाईट घटनांसाठी पूर्वीच्या पापांचा हिशोब असेच समजले जाते. आपण करत असलेल्या प्रत्येक कर्माचे फळ प्राप्त होणारच असते फक्त त्यासाठी लागणाऱ्या समयात अंतर असते.

वनस्पतींच्या जीवन कालानुसार त्यांचे वर्गीकरण केले जाते. ज्या वनस्पती त्यांचे जीवनचक्र एक वर्षात अथवा कमी कालावधीत पूर्ण करतात त्यांना वार्षिक वनस्पती म्हणतात म्हणजेच रोपाची पूर्ण वाढ होऊन त्याला फळे येण्याचा कालावधी सरासरी एक वर्षाचा असतो. फळ

धारणेसाठी ज्या वनस्पतींना सुमारे दोन वर्षांचा कालावधी लागतो, त्यांना द्वैवार्षिक म्हणतात तर काही मोठे वृक्ष पूर्ण वाढ होऊन फळधारणा होण्यासाठी काही वर्षे लागतात पण एकदा का फळे यायला सुरुवात झाली की अनेक वर्षे फळप्राप्ती होतच राहते. या प्रकारच्या वनस्पतींना बहुवार्षिक म्हणतात. आपल्या कर्मांचे देखील असेच आहे. काही कर्मांचे फळ लवकर प्राप्त होते म्हणजेच ज्या जन्मात कर्म केले त्याच जन्मात फळप्राप्ती होते. काही कर्म एका जन्मात घडतात पण त्याची प्राप्ती पुढील जन्मात होते. काही कर्मांचे फळ प्राप्त होण्यास अवधी लागतो परंतु एकदा फळ प्राप्ती झाल्यावर जन्म-जन्मांतर ती होत राहते.

ज्याप्रमाणे काही अपुष्प वनस्पती असतात त्याप्रमाणे सत्ययुग व त्रेतायुगात घडणारी कर्मे कोणतेच फळ देत नाहीत त्यांना अकर्म म्हटले जाते. द्वापर व कलियुगात विकारांच्या वशीभूत होऊन केलेली कर्मे पापकर्म अथवा विकर्म मानली जातात, ज्यांचे फळ म्हणून दुःखाची प्राप्ती होते. या दोन युगात केलेल्या चांगल्या कर्मांना सुकर्म म्हटले जाते ज्यापासून अल्पकाळ सुखाची प्राप्ती होते. संगमयुगावर श्रीमतानुसार केलेली कर्मे सत्कर्मे असतात, ज्यांची फळप्राप्ती भविष्यातील अनेक जन्मांमध्ये सुख-संपन्नतेच्या, शांतीच्या रूपात होते. या फळप्राप्तीचा अनुभव शरीर करत नाही तर आत्मा करतो. शरीर हे केवळ माध्यम आहे. जन्मजन्मांतर आत्मा अनेक शरीरे धारण करतो, परंतु कर्मांचे खाते त्याच्याबरोबर पुढील जन्मात आरंभीच्या शिल्लकीच्या स्वरूपात असते. म्हणूनच जीवनाचा ताळेबंद मांडताना आपल्या संकल्प, बोल व कर्मांवर सर्वात जास्त लक्ष केंद्रीत केले पाहिजे. अनेकदा आपण असा अनुभव करतो की आपण सर्वांशी सरळ वागून देखील इतरांकडून आपल्याला मिळणारी प्रतिक्रिया काही वेगळीच असते. या गोष्टींसाठी प्रामुख्याने जबाबदार असतात, आपले विचार किंवा कर्म. मग ती या जन्मातील नसतील तर मागच्या जन्मातील असू शकतात कारण मागील जन्मीची अंतिम शिल्लक या जन्मात आरंभीची शिल्लक असते.

आपल्या नातेवाईकांबरोबरचे, शेजाऱ्यांबरोबरचे आपले संबंध ही खरेतर आपली जमेची बाजू पण बदलत्या

जीवनशैलीने किंवा वाढत्या आत्मकेंद्री वृत्तीमुळे ही जमेची बाजू काही प्रमाणात कमी होऊ लागली आहे. भौतिक साधन संपत्तीत गेल्या काही वर्षात वाढ होत गेली पण आध्यात्मिक संपत्ती म्हणजेच दैवी गुण, मूल्य, नैतिकता इत्यादी गोष्टींच्या पुंजीला ओहोटी लागली आहे. आध्यात्मिक स्तरावर होणारी हानी भरून काढण्यासाठी दान-पुण्य, उपवास, व्रत-वैकल्ये अशा अनेक उपायांचा प्रयोग दैनंदिन जीवनात वाढीस लागला आहे पण तरीही या सर्व गोष्टींचा म्हणावा तसा उपयोग होत नाही. जेव्हा एखाद्या संस्थेच्या ताळेबंदात त्रुटी राहतात, तेव्हा त्या क्षेत्रातील तज्ञ व्यक्तीचा सल्ला घेतला जातो. त्यांनी सांगितलेल्या उपाय-योजनांच्या आधारे ताळेबंद योग्य करण्याचा प्रयत्न केला जातो.

जसे सांपत्तिक ताळेबंदासाठी तज्ञ व्यक्तीची गरज लागते, तशीच आध्यात्मिक ताळेबंद ठीक करण्यासाठी गरज भासते भगवंताची. अगदी हेच काम करण्यासाठी तर परमात्मा या सृष्टीवर अवतरित होऊन सत्य ज्ञानाच्या आधारे मानवाचा आध्यात्मिक ताळेबंद ठीक करण्यास मदत करतात. प्रिय शिवबाबा कलियुगाच्या या अंतिम समयी म्हणजेच पुरुषोत्तम संगमयुगात अवतरित होऊन, आपल्याला राजयोगाची शिकवण देत आहेत. ज्याद्वारे आपण मागील युगांमध्ये झालेली आध्यात्मिक हानी भरून काढू शकू. याकरिता त्यांनी सांगितलेल्या उपाय योजना जसे मनसा-वाचा-कर्माणा पवित्रता, शुद्ध आहार, शुद्ध व्यवहार, दैवीगुणांची धारणा व रोजचा मन, वचन आणि कर्मांचा हिशोब तपासणे इत्यादी अंमलात आणल्याने मानवाची झालेली आध्यात्मिक तूट भरून येईल, मनुष्य पुन्हा देवतुल्य बनेल आणि ही सृष्टी पुनश्च स्वर्ग बनेल.

**अमृतकुंभच्या सर्व वाचकांना नववर्ष
२०१५च्या हार्दिक शुभेच्छा! तसेच हे
नूतनवर्ष आपणा सर्वांना सुख, शांती
व सकृद्धीचे जावो, हीच मंगलकामना!
- बी.के.गोदावरी, प्रकाशक.**

ब्रह्मावत्सांकरिता...

ईश्वरी कार्यव्यवहारात आदर्श व्यवस्था संपन्न करण्याची आवश्यकता

(भाग - ४)

ब्र.कु.रमेश शाह, मुंबई (गावदेवी).

आपण सारे जाणतो की, भविष्यातील विश्वाच्या होवनहार श्रेष्ठ पदाधिकारींची निर्मिती करण्यासाठी या ईश्वरीय विश्व-विद्यालयाची रचना करण्यात आली आहे. आपल्या मधूनच काही आत्मे श्रेष्ठ राज्य अधिकारी बनतील व याच संदर्भात आपल्याला विचार करावा लागेल की त्या वेळेच्या आपल्या काय जबाबदाऱ्या असतील व त्या आपण कशा पूर्ण करणार आहोत, याबाबत हा लेख लिहित आहे.

आपल्याला माहित आहे की शिवबाबा, आपण दैवी आत्म्यांना विश्वाच्या राज्यकारभारासाठी निमित्त बनवित आहे, ज्याचे स्मरण आजतागायत लोक रामराज्य म्हणून करीत आहेत. असा श्रेष्ठ राज्य कारभार करण्यासाठी, सर्वप्रथम समस्यांचे निरसन करण्याची शक्ती आपल्याकडे हवी. योगाद्वारे आपल्याला अष्टशक्तिची प्राप्ती होते आणि त्यामुळेच कुठल्याही परिस्थितीवर वा अडचणीवर त्याचवेळी योग्य निर्णय घेणे सहज शक्य होते. परंतु जर त्यावेळी समस्यांचे निरसन करता आले नाही तर त्याचा अनेकांच्या मनोधैर्यावर परिणाम होतो, मानसिक आघात होतो. कधी हे मानसिक दौर्बल्य इतके अधिक असते की, अनेक आत्मे अशावेळी आत्मघात करतात आणि निराशेचे बळी पडतात. आपण पाहिले की भारतात अलिकडे अनेक शेतकऱ्यांनी कर्जाच्या ओझ्याने आत्महत्या केल्या व त्या व्यक्ती कमविणाऱ्या असल्यामुळे त्यांच्या जाण्याने, त्यांच्या परिवारावर कर्जाचा बोझ अधिकच वाढला, प्रश्न तर सुटला नाहीच.

यासाठी आपल्याला स्वतःमध्ये विश्वास वृद्धिंगत केला पाहिजे. आत्मविश्वासाचा अभाव राहिल्यास कृणाच्या शाब्दिक टीका-टिप्पणीचा आपल्यावर चुकीचा प्रभाव पडेल आणि तो सहन न होऊन आपण आपला आत्मविश्वास गमावून बसू. असे पाहण्यात आले आहे की दहा व्यक्तींमधून एक तरी व्यक्ती मानसिक तणावाने दुःखी असतो. परिणामी तो हताश, निराश होतो. शिवबाबांनी आपल्याला परिस्थिती-पुढे न झुकता, तिच्यावर विजय प्राप्त करण्यासाठी शिकवण

दिली आहे. याचे प्रत्यक्ष उदाहरण म्हणजे आपले पिताश्री ब्रह्माबाबा होत. त्यांनी सर्व प्रकारच्या समस्यांप्रमाणे जराही विचलित न होता, त्यांचे निरसन केले आणि समाधानस्वरूप बनले. त्याप्रमाणे शिवबाबा आपल्याकडून फॉलो फादरचा पाठ गिरवून घेत आहेत. यज्ञस्थापनेच्या वेळेस ब्रह्माबाबांनी कशाप्रकारे समस्यांचे निराकरण वा समाधान केले असेल यावर आपण कल्पना करू शकतो. सिंध-हैदराबाद मध्ये जेव्हा यज्ञाची स्थापना झाली तेव्हा पवित्रतेच्या कारणावरून तिकडे कोर्टात केस झाली होती, पिकेंटींग झाली वा विरोध झाला. परंतु अशा परिस्थितीतून ब्रह्माबाबांनी वाट काढत समस्यांचे निराकरण केले.

ब्रह्माबाबांनी जेव्हा सिंध-हैदराबाद येथून कराची येथे स्थलांतर केले तेव्हा त्यांच्यासमोर भवनाबाबतचा प्रश्न निर्माण झाला कारण हैदराबादमध्ये तर बाबांचे स्वतःचे घर होते. नंतर कराची मध्ये जी घरे होती ती भाड्याने घेण्यात आली व जेव्हा १९५० मध्ये बाबा भारतात आले तेव्हा ती निवासस्थाने सोडून येणे सोपे गेले. देशाच्या फाळणीच्या काळात अनेक सिंधी बंधू-भगिनींना आपली घरे अल्प किंमतीत विकून भारतात यावे लागले होते. त्यामुळे त्यांना खूपच आर्थिक नुकसान सोसावे लागले होते.

सन १९४७ साली, भारत-पाक फाळणीच्या काळात ब्रह्माबाबा यज्ञवत्सांसहित कराची येथे राहिले. त्यावेळेस चारही बाजूने रक्ताच्या नद्या वहात असताना, ब्रह्माबाबांनी यज्ञाला सुरक्षित ठेऊन सेवेचा विस्तार केला. ब्रह्माबाबांनी शिवबाबांची मदत घेऊन हे कार्य कसे केले असेल याची आपण कल्पना करू शकतो. त्यानंतर यज्ञातील भगिनींच्या नातेवाईकांच्या म्हणण्यानुसार यज्ञाचे माउंट आबू येथे स्थलांतर झाले. या कार्यासाठी सुद्धा ब्रह्माबाबांनी प्रथम बडी दीदींना (मनमोहिनी दीदींना) भारतात पाठविले आणि योग्य स्थान निवडीसाठी निमित्त बनविले. बडी दीदींनी माथेरान इत्यादी स्थानांवर चक्कर मारली आणि मग त्या अहमदाबादला

आल्या. तेथून पुढे माउंट आबूला पोहचल्या. ब्रह्माबाबांनी सुद्धा ते योग्य स्थान समजून नक्की केले आणि अशाप्रकारे संपूर्ण यज्ञाचे कराचीहून माउंट आबूला स्थलांतर झाले.

आबूमध्ये बृजकोठीमध्ये रहायला आल्यावर तेथे ब्रह्माबाबांना भटकल्या आत्म्यांचा (Evil soul) च्या समस्येचा सामना करावा लागला. त्यानंतर ते भरतपूर कोठी आणि कोटा हाउसमध्ये राहिले परंतु तेथे रहात असतानाही बऱ्याच अडचणी आल्या. तेथील एक कोठी राज्य सरकारने आपल्या मंत्र्यांसाठी निवडली होती. जेथे बाबा रहात होते ते स्थान मुख्यमंत्र्यांसाठी निवडण्यात आले होते. यामुळे भरतपूर कोठी आणि कोटा हाउस इत्यादी सरकारच्या ताब्यात गेले. ही स्थाने खाली करण्यासाठी सरकारद्वारे आपल्याला अनेक नोटिसा येत राहिल्या.

या सर्व गोष्टी विस्ताराने लिहिण्याचे कारण म्हणजे ब्रह्माबाबांनी मोठमोठ्या समस्यांचे निराकरण कसे केले याची सर्वांना कल्पना यावी. जेव्हा-जेव्हा मंत्री नोटिस पाठवित तेव्हा दादा विश्वकिशोर जयपूरला जाऊन कालावधी वाढवून आणित असत. शेवटी दादा विश्वकिशोर डिसेंबर-जानेवारी मध्ये जयपूरला गेले असता संबंधित मंत्री म्हणाले की मी तुम्हाला शेवटची ताकीद देत आहे की आपण दोन महिन्यांच्या आत कोठी खाली न केल्यास, सिरोहीच्या जिल्हा कलेक्टरच्या माध्यमातून जबरदस्तीने खाली करून घेतली जाईल.

त्याकाळात माउंट आबूमध्ये चांगले असे निवासस्थान मिळत नव्हते. सध्या पांडव भवन असलेले तेव्हाचे पोखरण हाउस कुणाला पसंत पडत नव्हते. तेव्हा बाबांनी दादा विश्वकिशोर यांना सार्वजनिक बांधकाम खात्याचे तत्कालीन मंत्री श्री. मोहनलाल सुखाडिया यांच्याकडे पाठविले. दादांनी त्यांना पुन्हा दोन महिने कालावधी वाढवून देण्याबाबत विनंती करताच, मंत्री महोदय म्हणाले की जर आता तुम्हाला मी कालावधी वाढवून दिला तर आमचे मुख्यमंत्री नाराज होतील कारण या घराची दुरुस्ती पण करायची आहे. म्हणून मी तुम्हाला २४ तासांचा अवधी देत आहे आणि त्या अवधीत जर घर खाली केले गेले नाही तर सिरोहीच्या कलेक्टरद्वारे आपले सामान बाहेर काढले जाईल. मंत्रीजीने

असे सांगताच दादांनी फोन करून बाबांना विचारले की आता पुढे काय करायचे? त्यावेळेस अशा बिकट समस्येचे निराकरण जरासुद्धा हिंमत न हारता पिताश्री ब्रह्माबाबांनी केले आणि दादा विश्वकिशोर यांना सांगितले की पाटणामध्ये शिव बाबांचा लाडका मुलगा हिरालाल जालान आहे व तो राष्ट्रपतींचा मित्र आहे. त्यांच्या मार्फत राष्ट्रपतींना निवेदन पत्र देऊन नंतर जयपूरच्या मंत्र्याकडे जावे. त्याप्रमाणे दादांनी पाटण्याला फोन केला व दुसऱ्या दिवशी सकाळच्या विमानाने हिरालाल जालान दिल्लीला पोहोचले. दादांनी तेथे त्यांचे स्वागत केले आणि दोघे मग राष्ट्रपती भवनाकडे गेले. राष्ट्रपतींशी भेट मागितली असता, त्यांच्या सचिवांनी सांगितले की पूर्व परवानगीशिवाय ते कुणालाही भेटत नाहीत. यावर ते दोघे राष्ट्रपतींच्या कार्यालयाबाहेर उभे राहिले. तोच ५-१० मिनिटांनी राष्ट्रपतीच बाहेर आले. त्यांनी हिरालाल व दादा यांना पाहताच, त्यांना सरळ आत बोलावून घेतले कारण हिरालालजी आणि श्री. राजेंद्रप्रसाद दोघे बालपणीचे मित्र होते. त्यांनी भारताच्या स्वातंत्र्य आंदोलनामध्ये खांद्याला खांदा लावून कार्य केले होते. त्यांनी राष्ट्रपतींना माउंट आबूला असलेल्या घरासंबंधीत निर्माण झालेल्या समस्येबाबत अवगत केले व आपल्याला अजून दोन महिन्यांचा कालावधी वाढवून मिळावा याबाबत सुचविले. राष्ट्रपतींनी आपल्या सचिवाद्वारे राजस्थानच्या मंत्रींच्या नावे पत्र लिहून घेतले. ते टाईप होताच त्यावर स्वाक्षरी केली. ते पत्र घेऊन जालानजी आणि दादा दोघेही जयपूरच्या मंत्रीकडे गेले. त्यावेळेस संध्याकाळ झाली होती आणि सचिवालय बंद होण्यास काही वेळ असताना तेथे पोहोचले आणि भेटण्यासाठी आत चिट्ठी पाठविली. मंत्रीजींनी विचारले की अद्याप तुम्ही कोठी खाली केली वा नाही? तेव्हा दादा म्हणाले की आमचा एक मित्र आहे ते तुम्हाला काही सांगू इच्छितात, असे सांगून त्यांना आंत बोलाविले. जालानजी आत आले व राष्ट्रपतींनी दिलेले पत्र त्यांना दिले. राष्ट्रपतींचे पत्र वाचताच मंत्री महोदय शांत झाले व अंतिम दोन महिन्यांचा अवधी वाढवून दिला नंतर दादा व जालानजी आबूला परतले.

अशा बिकट परिस्थितीचा समाचार यज्ञवत्संना सांगितला

गेला तेव्हा ते पोखरण हाउसमध्ये स्थलांतर करण्यास तयार झाले. पोखरण हाउस अगोदर भाड्याने घेण्यात आले होते व नंतर बाबांनी त्यास यज्ञाची संपत्ती म्हणून त्याची खरेदी केली. पोखरण हाउस पोखरणच्या राजाचे ग्रीष्मकालीन निवास स्थान होते परंतु ते तितकेसे चांगले नव्हते. आज जेथे शांतिस्तंभ आहे तेथे दोन टेनिस कोर्ट होते आणि राजाला घोडेस्वारीचा छंद होता त्यामुळे आता जेथे ईशूदादीचे कार्यालय आहे तेथे घोड्यांचे पाणी पिण्याचे स्थान होते. हळूहळू ब्रह्माबाबांनी सोयीनुसार तेथे प्रबंध केले आणि आज तेच पोखरण हाउस यज्ञाचे मुख्यालय बनले आहे. अशाप्रकारे वेळोवेळी आलेल्या समस्यांना तोंड देत पिताश्रींनी त्यांचे निवारण केले परंतु ते कधीही गोंधळून गेले नाही.

जेव्हा दिल्लीचे पांडवभवन ट्रस्टने खरेदी केले आणि त्यानंतर मी मधुबनला गेलो त्यावेळेस अव्यक्त बापदादांचे अवतरण झाले होते. मी बाबांना भवन खरेदी केल्याचा समाचार दिला आणि विचारले की बाबा त्या भवनाचे काय नाव ठेवता येईल? तेव्हा बापदादांनीच मला विचारले की काय नाव ठेवता येईल? तेव्हा मी म्हणालो की त्याचे नाव पांडवभवन असावे त्यावर बाबा म्हणाले की चांगली गोष्ट आहे. आबूचे पांडवभवन संगमयुगाचे मुख्यालय राहिल आणि दिल्लीचे पांडवभवन भविष्यातील कार्यव्यवहारासाठी मुख्यालय राहिल.

तात्पर्य म्हणजे आपल्याला समस्या या येणारच परंतु आपल्याला योग्ययुक्त व युक्तियुक्त राहून यथार्थ निर्णयाद्वारे प्रत्येक समस्येचे निराकरण करावयाचे आहे. समस्या निवारण करण्यासाठी सर्वात महत्वाचे आहे ज्ञान व योगाची धारणा! जेवढ्या प्रमाणात आपल्या धारणा परिपक्व असतील तितका आपला निर्णय स्पष्ट, योग्य आणि दूरदृष्टीचा असेल. ईश्वरीय सेवेच्या कार्ये व्यवहारातील समस्यांचे निराकरण करता येणे फार गरजेचे आहे कारण आज जगामध्ये समस्या खूप वाढतच चालल्या आहेत. सर्वशक्तिवान शिवबाबा सर्वव्यापी नाही परंतु माया मात्र सर्वव्यापी आहे. काही काळापूर्वी अव्यक्त बापदादा मला म्हणाले होते की अंतिम समयी कोणत्याही प्रकारच्या समस्यांना तोंड देण्यासाठी मुलांनी तयार रहायला हवे कारण त्यावेळी रक्ताचे पाट

वाहतील, भयंकर रोगराई, निसर्गाच्या पाचही तत्वांचे रूप विक्राळ होईल, चोहीकडे अंधार होईल, ट्रेन, विमाने इत्यादी ठप्प होतील. अशा अनेक प्रकारच्या समस्या उद्भवतील. अशावेळी सर्वाना आपल्या मनोबलाचा आधार घेऊन समस्यांचे निवारण करावे लागेल.

आतासुद्धा यज्ञात अनेक प्रकारचे कार्यव्यवहार असतात. ज्यामध्ये अनेक प्रकारच्या अडचणी येतात. त्यात अव्यक्त बापदादांचे सहकार्य मिळते. तेव्हा ही जाणिव होत असते की बाबा आपल्याला अनुभवी बनवित आहेत. समस्यांचे निराकरण कसे करावयाचे असते, याबाबत बाबा आपल्याला तयार करीत आहेत.

शास्त्रामध्ये एक अशी कथा आहे की राजा दशरथाने जेव्हा राज्यात दवंडी पिटवली की उद्या राजकुमार राम यांचा राज्याभिषेक होईल. तेव्हा ती ऐकताच त्याच रात्री कैकयीने राजा दशरथाकडे दोन वर मागितले. त्यात एक म्हणजे श्रीरामाला १४ वर्षे वनवास आणि दुसरा म्हणजे भरताला राज्यभाग्य मिळेल. त्यानंतर राजा दशरथाने पुत्रवियोगामुळे देहत्याग केला. त्याचे कारण असे की जेव्हा त्यांच्यासमोर संकट उभे राहिले तेव्हा ते सहन करू शकले नाहीत आणि त्यांनी प्राण त्याग केला.

सत्ययुग-त्रेतायुगात आपल्या प्रजेच्या ज्या काही समस्या असतील त्याचे निवारण करण्यासाठी आत्मबळ व बुद्धिबळ हे प्रबळ करावे लागतील आणि या सगळ्याची तयारी आपल्याला संगमयुगातच करावी लागेल. जेव्हा-जेव्हा आपल्या समोर एखादी समस्या येईल तेव्हा असा विचार करावा की अशावेळेस पिताश्री ब्रह्माबाबा व मातेश्वरी मम्मा यांनी या समस्येवर काय उपाय शोधला असता. आदरणीय ब्रह्माबाबा, मातेश्वरीजी एवं दादींनी समस्यांचे निराकरण करून त्यावर कसे उपाय शोधले असतील? (यासाठी वाचकांनी पिताश्री ब्रह्माबाबांचे जीवन चरित्र भाग १ व २, भाग्यविधाता, आदि रत्न, प्रभु रत्न ही पुस्तके अवश्य वाचावीत.) यावर आणखी एखादं पुस्तक लिहिले जाऊ शकेल. आशा करतो की आपण सर्व प्रकारच्या परिस्थितीत उत्तीर्ण व्हाल. या आशेनेच हा लेख लिहिला आहे.

(भावानुवाद - ब्र. कु. जयश्री बहेन, विक्रोळी)

नम्रता हीच महानता

ब्र.कु. भगवानभाई, शांतिवन, आबू रोड.

नम्रता हा जीवनातील मुख्य गुण आहे. जो नम्रतेचा गुण धारण करतो त्याच्या जीवनात इतर सर्व गुण आपोआप येतात. नम्रतेच्या गुणामुळेच व्यक्तिमत्वामध्ये आकर्षण वाढते. नम्रता हा असा गुण आहे, ज्यामुळे शत्रूलाही मित्र बनविता येते. ज्याप्रमाणे फळांनी बहरलेला वृक्ष वाकलेला असतो त्याप्रमाणे ज्ञानी मनुष्य नम्रचित्त होऊन सद्गुणरूपी फळांनी सर्वांना संतुष्ट करतो त्यामुळे त्याच्या जीवनात सुख, शांती, आनंद, प्रेम हे सर्व गुण पहायला मिळतात.

□ नम्रतेच्या गुणाने होणारे लाभ

वर्तमानसमयी समाजात दिसून येणारा वाढता तणाव, भांडण-तंटे, निरनिराळे अपराध, व्यसनाधीनता, संस्कारांचा टकराव या सर्व गोष्टींचे मूळ कारण आहे - अभिमान. आजकाल पुस्तकी शिक्षणाचे प्रमाण वाढत चालले आहे. परंतु त्यातून माणसातील अभिमानच वाढत चालला आहे. पुस्तकी शिक्षणाने त्यात नम्रतेचा गुण येत नाही. त्यासाठी आवश्यकता आहे आध्यात्मिक ज्ञानाची अर्थात स्वतःच्या आत्मिक स्वरूपाला ओळखण्याची तसेच परमात्मा शिव पिता जो आहे, जसा आहे, त्याला यथार्थ जाणून त्याच्या श्रीमताप्रमाणे आचरण करण्याची. याद्वारेच ज्ञानी माणसाच्या जीवनात नम्रता धारण होते व तो दुसऱ्यांपुढे नम्रपणे झुकतो. फलस्वरूप दुसरेही त्याच्यापुढे झुकतात.

भक्तलोक रोज मंदिरात जाऊन देवी-देवतांना वाकून नमस्कार करतात. याचे कारण असे आहे की या देवी-देवता आपल्या पूर्वजन्मी अर्थात संगमयुगात आपल्या पुरुषार्थी जीवनात सर्वांपुढे झुकल्या होत्या. परिणामी आजतागायत कोट्यावधी लोक जन्म-जन्म, प्रतिदिनी त्यांच्यापुढे वाकून वारंवार प्रणाम करतात. संगमयुगातील एका पुरुषार्थी जीवनात या देवी-देवतांनी नम्रतेचा गुण धारण केला होता. त्याचे त्यांना इतके श्रेष्ठ फळ मिळाले की ते वंदनीय ठरले. त्यामुळे भक्तगण त्यांच्यापुढे नतमस्तक होण्यात स्वतःला धन्य-धन्य समजतात. यावरून आपल्या लक्षात आले असेल की दुसऱ्यांना धाक दाखविणे, धमकावणे

किंवा आपल्या अधिकाराने त्यांच्यावर वर्चस्व गाजवणे ही अलौकिक ब्राह्मण जीवनाची रीत नाही. त्यामुळे आपले उद्दिष्ट कोणाला झुकविणं हे नसून, अहंकार सोडून कर्तव्य करीत राहणे हे आहे म्हणजेच कर्तव्य करीत असताना स्वतः झुकणं हे आहे.

□ निरहंकारी बना

ज्यावेळी आपल्या जीवनात विनम्रता येते तेव्हा मनातील व्यर्थ विचार संपून जातात आणि आपण सहजच आत्मभावा-मध्ये टिकू शकतो. म्हणूनच पिताश्री ब्रह्माबाबांनी शरीर सोडण्यापूर्वी सर्वांसाठी महावाक्य उच्चारण केले की, 'मुलांनो, निराकारी, निर्विकारी व निरहंकारी बना.' निरहंकारी साधकच, निराकारी स्थितीमध्ये सतत टिकून निर्विकारी बनू शकतो. त्यामुळे जर आपल्याला सर्वगुण संपन्न बनायचे असेल, कर्मातीत बनायचे असेल तर निरहंकारी अथवा नम्रतेचा गुण धारण करणे आवश्यक आहे. नम्रता धारण केल्यानेच आपण दया, क्षमा, शांती, अंतर्मुखता, धैर्यता इत्यादी सद्गुणस्वरूप बनू शकतो. विनम्र व्यक्तीच कर्ते-पणाच्या भावनेपासून दूर निमित्त, निर्मान बनू शकते. विनम्रते-मुळेच आपल्या वाणीमध्ये, दृष्टीमध्ये बळ येऊ लागते. याउलट ज्याच्यामध्ये अभिमान जागृत होतो, तो खूप काही करूनही पोकळ वाशासारखा रिकामाच असतो. कारण अभिमानामुळे पुण्याचे फळ आणि बळ नष्ट होते. त्यामुळे अभिमान ही एक प्रकारची वाळवी (कीड) आहे, जी मनुष्याला आतून पोखरते. ज्यामध्ये अभिमान आहे तोच क्रोध करतो. जिद्द व सिद्ध करतो. तोच अपमान फील करतो. परिणामी तो स्वधर्मात वा स्वमानात टिकू शकत नाही. अशी व्यक्ती इतरांचे दुर्गुण बघत असते तसेच ती इतरांना सन्मान देत नाही. त्याच्या मनात व्यर्थ विचार व नकारात्मक चिंतन चालू असते. त्यामुळेच त्याची वृत्ती, दृष्टी व कृती (व्यवहार) नकारात्मक असते. या सर्व गोष्टीतून मुक्त होण्यासाठी व आपले जीवन सफल करण्यासाठी नम्रतेचा गुण धारण करणे, अत्यंत गरजेचे आहे.

□ आपले जीवन ईश्वराची अमानत समजा

वास्तविक आपले जीवन ईश्वराची अमानत अथवा प्रभुप्रसाद समजा. आपले तन-मन-धन-जन (संबंधी) हे सर्व काही त्याचेच आहे. त्यामुळे आपला कितीही सन्मान झाला, कितीही महिमा झाली तरी तिचा स्वीकार न करता ती प्रभुला समर्पित करा तरच आपण स्वधर्मात टिकू शकतो. आपल्या जीवनातील कला, विशेषता ही तर प्रभुची देन आहे. म्हणून प्रभुला कधी विसरू नका. तो जर आपल्या सोबत नसता तर आपल्याला नाम, मान, शान कुठून मिळाला असता? या अनुषंगाने एक गोष्ट नमूद कराविशी वाटते.

एक सावकार होता. तो अडचणीच्या वेळी लोकांना मदत करीत असे. त्यामुळे त्याला सर्वांकडून सन्मान प्राप्त होता. तो रस्त्याने जाताना लोक त्याला मोठ्या आदराने नमस्ते, रामराम, सलाम करीत असत. परंतु तो सावकार मात्र कोणाला कधीच प्रत्युत्तर देत नसे. फक्त एवढंच म्हणत असे, 'सांगून देईन.' एकदा एका व्यक्तीने मोठी हिंमत करून सावकाराला विचारले की 'लोक तुम्हाला नमस्ते, रामराम, सलाम असे बोलतात. त्यावेळी तुम्ही 'सांगून देईन' असे का म्हणता?' त्यावेळी सावकार हसून म्हणाले की 'मी सावकार तर काही वर्षांपासून बनलो आहे. त्यापूर्वी मी खूप गरीब होतो. माझ्याजवळ काहीसुद्धा नव्हते. त्यावेळी मला कोणीच ओळखत नव्हते. मी रस्त्याने जाताना माझ्याकडे कोणी पहातही नव्हते परंतु जेव्हापासून माझ्यावर श्रीलक्ष्मीची कृपा झाली तेव्हापासून लोक मला नमस्ते, रामराम करतात. त्यामुळे रात्री जेव्हा मी घरी जातो तेव्हा लक्ष्मी मातेला सांगतो की आज इतक्या लोकांनी तुला नमस्कार, प्रणाम सांगितला आहे. म्हणूनच लोक जेव्हा मला नमस्ते, रामराम, सलाम करतात तेव्हा मी म्हणतो 'सांगून देईन.' त्याचप्रमाणे आपल्यावर जेव्हा प्रभु कृपा होते. आपल्याद्वारे प्रभु जेव्हा काही विशेष कार्य करवून घेतात तेव्हा आपल्याला सन्मान प्राप्त होत असतो. अशावेळी तो सन्मान प्रभुला अर्पण करा म्हणजे आपली स्थिती एकरस व योगयुक्त राहिल कारण मान-अपमान, निंदा-स्तुती, जय-पराजय यामध्ये समान राहणाराच खरा योगी होय.

□ नम्रतेद्वारेच विश्वनवनिर्माण

नम्रतेद्वारेच विश्वनवनिर्माण करण्याचे कार्य करता येते.

नम्रचित्त व्यक्ती इतरांची चूक पाहून, स्वतः मात्र चूक करीत नाही. आपल्याशी भांडण करणाऱ्याला देखील तो स्नेहाचे पाणी देतो. तो कधी असा विचार करीत नाही की ही व्यक्ती माझ्याशी अशी का वागली? मला असे का बोलली? कारण तो हे जाणतो की या प्रश्नांमागे जाणे म्हणजे आगीत तेल ओतण्यासारखे आहे. त्यामुळे सदैव नम्रता धारण करून नवनिर्माणचे कार्य करीत असतो. याठिकाणी रविंद्रनाथ टागोर यांच्या जीवनातील एक घटना नमूद कराविशी वाटते. त्यांची बौद्धिक क्षमता पाहून इंग्रज सरकारने त्यांना 'सर' ही पदवी दिली होती. परंतु इंग्रज सरकारचा जालियनवाला बाग हत्याकांडामधील अमानवीय व्यवहार पाहून त्यांनी 'सर' ही पदवी इंग्रजांना परत केली व ते शेवटपर्यंत भारताच्या नवनिर्मितीचे कार्य करीत राहिले. त्यांनी जर ती पदवी परत केली नसती तर ते जनसामान्यांच्या हृदयापर्यंत पोहचू शकले नसते. तात्पर्य म्हणजे आपण सुद्धा या मायावी दुनियाेची खोटी प्रशंसा स्वीकार केली तर विश्व नवनिर्माणचे कार्य करू शकणार नाही.

□ नम्रतेचे कवच सदैव धारण करा

आध्यात्मिक विद्या हीच आपल्याला विनम्र बनवू शकते. राजाला तर त्याची प्रजा ओळखते. परंतु विद्वानाला मात्र सारे जग ओळखते. पूर्वीच्या काळी युद्धाच्या मैदानावर जाताना राजा जसे कवच परिधान करीत असे. त्यामुळे शत्रूपासून त्याचे रक्षण होत असे. तसे आपणही नम्रतेचे कवच जर सदैव धारण केले असेल तर मायारूपी शत्रूपासून आपले रक्षण होत राहिल. पारस्परिक संबंधात सदा मधुरता राहिल. सदैव सफलता प्राप्त होत राहिल कारण नम्रतेच्या जोरावर कुठल्याही परिस्थितीतून आपण सहज पार होऊ शकतो. तात्पर्य म्हणजे नम्रता ही अनेक गुणांची जननी आहे तसेच रक्षकसुद्धा आहे. कधी-कधी आपल्याला वाटते की हा माझा जिज्ञासू आहे, हे माझे सेंटर आहे. परंतु त्या जिज्ञासूचा कोर्स ज्या खुर्चीवर बसून केला जातो ती दुसऱ्याने आणून दिलेली असते. ज्या रुममध्ये कोर्स केला जातो ती बांधण्यासाठी अनेकांचा हात लागलेला असतो. ज्या पंढ्याखाली बसून आपण कोर्स करीत असतो, तो सुद्धा दुसऱ्यांनी आणून

► पान क्र. २९ वर

चित्त, चिंता आणि चिंतन

ब्र.कु. गुणवंत पाटील, बिबवेवाडी (पुणे).

मनाला भुरळ पाडणाऱ्यास चित्तचोर म्हणतात. श्रीकृष्ण गोप-गोपिकांचा चित्तचोर होता, असा महाभारतात उल्लेख आहे. तसं पाहिलं तर चित्ताची परिभाषा ठरविणे सोपे नाही. ते एक अद्भूत रसायन आहे. ती केवळ कविकल्पना नाही, तर व्यक्तीच्या अपूर्व प्रेमाचा दर्पण आहे. हा दर्पण इतका सुंदर व मोहक आहे की, त्याची नेहमीच चोरी होत आली आहे. म्हणून चित्ताला खूप सांभाळावे, जपावे लागते. चित्त अनंत शक्तीचा खजिना आहे. चित्त जेव्हा मनाच्या भूमिकेत प्रगट होते तेव्हा ते संकल्पांचा सतत स्रोत बनते. मनाचा वेग प्रकाशापेक्षाही अधिक आहे. जर त्याला वेळीच काबूत ठेवले नाही तर मनात उत्पन्न झालेले असंख्य संकल्प अभिशाप ठरू शकतात, म्हणून मनावर स्वार व्हा, त्याला स्वैर सोडू नका.

व्यर्थ संकल्प माणसाला भटकवतात. देहभानाच्या दल-दलीत फसवतात. मनातून निर्माण झालेला मान मीपणाला जन्म देतो. मग हा मीपणा मनाचा राजा शासक बनून मनाला स्वैर दौडवतो. व्यर्थ व अशुभ संकल्पांची फौजच मग फोफावते. हे संकल्प मनाचे ओझे बनते. ओझ्याने हैराण झालेला मग पुढे कसा जाणार? मग वाढते चिंतांची पिल्लावळ. चिंतेमागून चिंता. चिंतेने मग आपल्या जीवनाचे चैतन्यच प्रभावित होते तर कधी हरवते. चिंता एक हातोडा आहे, जो आमच्या बुद्धीच्या ठिकच्या उडवून आपली कार्यशक्ती, क्षमताच संपवून टाकतो. माणूस कार्याच्या अधिकतेने थकत नाही, तर चिंता त्याला मारते. परिश्रम तर स्वास्थ्य प्रदान करणारी बुटी आहे. एका अभिनेत्रीचा अनुभव आहे की, चिंता सर्व प्रकारच्या सुंदरतेची शत्रू आहे.

वेडेपणाचे दुसरे नाव चिंता आहे. चिंतेने वेडं होणे हे काही शहाणपणाचे लक्षण नाही. चिंता तर चित्त तसेच विचारांना भ्रमित करते, अस्थिर करते. 'पलमें तोला, पलमें मासा' ही म्हण प्रसिद्धच आहे. चिंता आपल्यावर स्वार होण्यापूर्वीच तिला प्रभु स्वाधीन करा. हे कधीच विसरू नका की स्वयं परमात्मा आमची चिंता करीत आहे.

महाभारतात एक प्रसंग आहे. कौरव-पांडवांच्या युद्धाच्या

वेळी रात्री छावणीत अर्जुन आपल्या राहुटीत निश्चित झोपला आहे. बाहेर श्रीकृष्ण पहाऱ्यावर जागत आहे. आत अर्जुन बेफिकर झोपलेला आहे हे पाहून श्रीकृष्णास आश्चर्य वाटते. तो नंतर अर्जुनास त्याबद्दल विचारतो. तेव्हा अर्जुन हसत उत्तरतो, 'स्वयं भगवंत ज्याच्या रक्षणार्थ जागता पहारा देत आहे, त्यास भीती ती कोणाची?' इतरांच्या पावला-पावलावर चिंता आहे. मात्र आम्हा ब्रह्मा-वत्सांच्या प्रत्येक संकल्पात परमात्म-चिंतन आहे. म्हणूनच आम्ही बेफिकर बादशाह आहोत. बेगमपूरचे राजे आहोत, तेव्हा चिंता ती कसली?

खरच चिंतेला चिंतनात बदलून टाकणे हाच खरा विवेक आहे. यासाठी आपली बुद्धी दिव्य अलौकिक करा. दिव्य बुद्धी संकल्पांना विवेकात परिवर्तित करते. मग विवेक बुद्धी, सदसद्विवेक बुद्धी, मनाचा शासक बनते. विवेकाने संस्कार श्रेष्ठ व महान बनतात.

चिंतन बुद्धीचा विषय आहे. बुद्धी जितकी स्वच्छ, सत्य, पवित्र, दिव्य व स्थिर तेवढे चिंतन गहन व शक्तिशाली होईल. विवेकसंपन्न चिंतन आमच्या श्रेष्ठ कर्मांचे बीज आहे. आपण या विश्वनाटकाला जाणतो. त्यामुळे भूतकाळाचे चिंतन कधीच करू नका कारण भूतकाळ तर होऊन गेला. तो आता परत येणार नाही तसेच भविष्याची ही चिंता करू नका कारण भविष्य हे आपल्या वर्तमान कर्मावर आधारित आहे. त्यामुळे खरं तर फक्त वर्तमानसमयी श्रेष्ठ कर्म करा म्हणजे भविष्य निश्चितच श्रेष्ठ होईल. श्रेष्ठ आणि समर्थ कर्म श्रेष्ठ संस्कारांना जन्म देते. संस्कार आमच्या चरित्राचा आधार आहे. अध्यात्मिक जीवनात संस्कार महत्वाचे असतात. चिंतन माणसाला आत्मनिर्भर करते. चित्ताची एकाग्रता वाढविते. चित्ताची एकाग्रता म्हणजे मनाच्या चंचलतेवर अंकुश. चिंतन व्यक्तीला विघ्नमुक्त ठेवते. आत्म-निर्भरता चित्ताला मजबुती देते. कर्मांचा-विविध क्रियांचा-मोजकेपणा अर्थात जीवनाची परिमितता चिंतनाने साध्य होते. समदृष्टी म्हणजेच समस्त विश्वाकडे

► पान क्र. २१ वर

ब्रह्मावत्सांकरिता...

निश्चयाची परीक्षा आणि विजय

ब्र.कु. राजुभाई, अनाज विभाग (मधुबन).

यज्ञाच्या सुरुवातीपासून जर आपण पाहिले तर प्रथम ब्रह्माबाबांना विष्णुचा साक्षात्कार झाला. त्यानंतर त्यांना विनाशाचा व भविष्य नवीन दुनियेचा साक्षात्कार झाला. याद्वारे शिवबाबांनी दिलेला इशारा लक्षात घेऊन, ब्रह्माबाबांना हा निश्चय झाला की लवकरच या कलियुगी दुनियेचा विनाश होऊन, भारतात पुन्हा नवीन दुनियेची स्थापना होणार आहे तसेच या नवीन दुनियेत मी श्रीविष्णू अर्थात श्रीनारायण बनणार आहे. फलस्वरूप पिताश्री ब्रह्माबाबांना या दुनियेचे संपूर्ण वैराग्य आले व त्यांनी आपला हिऱ्यांचा व्यापार समेटून जे धन प्राप्त झाले ते सर्व धन तसेच घर-दुकान सहित आपली सर्व प्रॉपर्टी, ईश्वरी ज्ञान यज्ञाच्या स्थापनेसाठी समर्पित केली. त्यांनी कन्या व मातांचा एक ट्रस्ट स्थापन केला व त्या ट्रस्टकडे ही प्रॉपर्टी विल केली. सुरुवातीला या ज्ञान यज्ञात सुमारे ३८० बंधु-भगिनींचा समावेश होता. सर्वांना हा निश्चय व नशा होता की आपण शिवबाबांचे झालो आहोत. सर्वजण पावन बनण्याचा यथाशक्ती पुरुषार्थ करीत होते. अशारीतीने सन १९३६ ते १९५० हा १४ वर्षांचा तपस्येचा काळ अतिशय आनंदात लोटला. परंतु त्यानंतर १९५० मध्ये यज्ञाचे स्थानांतर माउंट आबू येथे झाले. येथे आल्यावर मात्र सर्वांना कठीण परिस्थितीला तोंड द्यावे लागले. ही जणू त्यांच्या निश्चयाची परीक्षा होती. येथे सर्वांना भाड्याच्या घरात रहावे लागले. खाण्यासाठी पुरेसे अन्न मिळत नव्हते. कुणी आजारी पडले तर औषधोपचारासाठी पैसे नव्हते. अशाप्रकारच्या बेगरी पार्टला सर्वांना सामोरे जावे लागले. या निश्चयाच्या परीक्षेत फक्त १२५ बंधुभगिनी (अर्थात ३३%) पास झाले व बाकी सर्वजण यज्ञ सोडून आपल्या नातेवाईकांच्या घरी निघून गेले. त्यात कित्येक संदेशपुत्रींचा देखील समावेश होता ज्या साक्षात्कारात जाऊन शिवबाबांचा संदेश घेऊन येत असत. तात्पर्य म्हणजे केवळ १२५ निश्चयबुद्धी आत्मेच यज्ञात राहिले होते व त्यांनीच पुढे त्याग-तपस्येच्या जोरावर यज्ञाचा एवढा मोठा विस्तार केला.

या निश्चयबुद्धी आत्म्यांनाच ब्रह्माबाबांनी निरनिराळ्या ठिकाणी ईश्वरी सेवेसाठी पाठविले. तेथे गेल्यावर कोणतेही रहाण्याचे ठिकाण, उपजिवीकेची साधने वा पैसा त्यांच्याकडे नव्हता. जानकी दादी तर आपल्या अनुभवात सांगतात की त्यांनी रेल्वेस्टेशनच्या प्लॅटफॉर्मवरील बेंचवर झोपून रात्र काढली. मनोहर दादी तर दिल्ली येथील यमुना नदीच्या काठी, दरवाजा नसलेल्या एका पडक्या मंदिरात सेवेसाठी महिनाभर राहिल्या. अशारीतीने या १२५ आत्म्यांच्या निश्चयाच्या बळावर तसेच त्यांच्या त्याग व तपस्येच्या जोरावर आज यज्ञाचा वटवृक्ष विश्वभरात पसरला. या सर्वांपेक्षा कठीण परीक्षा तर ब्रह्माबाबांना द्यावी लागली. ते तर मोठे धनवान होते, समाजात त्यांना मान-सन्मान प्राप्त होता. परंतु बेगरी पार्टमध्ये त्यांना भाड्याच्या घरात रहावे लागले होते. त्यांच्याजवळ कुठलाही पैसा नव्हता. अशा परिस्थितीत यज्ञावत्सांच्या पालनेची जबाबदारी त्यांच्यावर होती ज्या यज्ञवत्सांची पालना त्यांनी १४ वर्षे केली तेही यज्ञ सोडून चालले होते तरी देखील निश्चयाच्या आधारे पिताश्री ब्रह्माबाबा बेफिकर बादशहा बनून राहिले. सदैव त्यांना हा निश्चय होता की हे ईश्वराचे कार्य आहे. त्यामुळे ते पुढेही चालूच राहिले. त्यांना जरासुद्धा संशय आला नाही. त्यामुळे ब्रह्माबाबा हे खरोखर निश्चयाचे महामेरू ठरले. तात्पर्य म्हणजे आपण प्रत्येकाने देखील फॉलो फादर केले पाहिजे अर्थात निश्चयबुद्धी बनून सर्व प्रकारच्या परिस्थितीवर विजय प्राप्त केला पाहिजे.

□ भविष्यात येणारे परिस्थितीरूपी पेपर

त्रिकालदर्शी शिवबाबांनी भविष्यात येणाऱ्या निरनिराळ्या परिस्थितींविषयी आपल्याला वेळोवेळी ज्ञान मुरलीतून इशारे दिले आहेत. अंतिम समयी कोणाजवळ कितीही पैसा असला तरी तो कुठल्याही कामाला येणार नाही तसेच सायन्सची अनेक साधने असूनही ती देखील कामात येणार नाहीत. रोगराई वाढेल परंतु त्यावर औषधे उपलब्ध नसतील. प्यायला पाणी नसेल, खायला अन्न

नसेल व जे अन्न असेल ते खाण्यासाठी योग्य नसेल. भीषण दुष्काळ पडेल. लोकांचे भूकबळी पडतील. सिव्हिल वॉर होईल. रक्ताच्या नद्या वाहतील. परिस्थिती अशी असेल की मनुष्य घराबाहेर पडू शकणार नाही. महाभारी अणुयुद्ध होईल. सर्वत्र दुःख व भयाचे वातावरण असेल. सुख-शांतीचे नामोनिशान दिसणार नाही. प्रकृतीची पाच तत्वे आपले विक्राळ रूप धारण करतील. परिणामतः आज आपल्या डोळ्यांना जे दिसत आहे ते काहीच रहाणार नाही. त्यावेळी सर्वांना हे माहित पडेल की आता कलियुगाचा अंत होत आहे, परमात्मा शिव पिता सृष्टीवर अवतरित झाले आहेत व भारतात पुन्हा स्वर्गाची स्थापना करित आहेत. म्हणूनच आज निरनिराळ्या प्रसार माध्यमांद्वारे (वृत्तपत्र, रेडिओ, टी. व्ही., इंटरनेटद्वारे) घरा-घरात ईश्वरी संदेश पोचविला जात आहे. साहजिकच अशा परिस्थितीत आपली स्वतःची, स्वजनांची सुरक्षा कशी करावी, असा प्रश्न प्रत्येकाच्या मनात उत्पन्न होईल. त्याविषयी परमात्मा शिवपित्याची महावाक्ये आपण पाहू या.

□ परमात्मा शिव पित्याची गॅरंटी

शिवबाबांनी याची गॅरंटी दिली आहे की जी आत्मारूपी मुले शिवबाबांवर बलिहार (समर्पित) जातील, त्यांना शेवट-पर्यंत दाळ-रोटी जरूर मिळेल. जर काहीच उपलब्ध नसेल तर शिवबाबा त्यांना सूक्ष्मवतनमध्ये बोलवून सुभीरस पाजतील. निरनिराळे साक्षात्कार करून त्यांचे मनोरंजन करतील. प्रकृतीदेखील अशा मुलांची दासी बनेल. त्यांना कोणीही काही करणार नाही. जेव्हा प्राकृतिक आपत्ती येणार असेल तेव्हा त्यांना सुरक्षित ठिकाणी जाण्याविषयी बुद्धीला टचिंग होईल. त्यानुसार जेव्हा ते शेवटच्या ट्रेनने वा बसने तेथून जातील तेव्हा विनाश होईल. ते जेथे असतील ते स्थान सुरक्षित राहिल. याचेच गायन आहे की मडक्यांच्या भट्टीत मांजरीची पिल्ले अगदी सुरक्षित राहिली. त्यांना कुठलीही इजा पोचली नाही. दुसऱ्या शब्दात असेही म्हटले जाते, 'जिसको राखे साई, उसे मार सके न कोई.'

परंतु त्यासाठी शिवबाबांनी ज्या अटी सांगितल्या आहेत त्या देखील जाणणे आवश्यक आहे.

१) जे ईश्वरी सेवेत निःस्वार्थ व निर्विघ्न बनून मदतगार

बनले त्यांनाच आवश्यक त्या समयी शिवबाबा मदतगार बनतील, २) तसेच ज्यांनी श्रीमतानुसार संपूर्ण पवित्र जीवन बनवले असेल, ३) ज्यांची बुद्धीची लाइन क्लिअर असेल, जे योगयुक्त असतील अर्थात स्वतःला आत्मा समजून शिवबाबांच्या आठवणीत रहात असतील, ४) जे अशरीरी वा फरिश्ता स्वरूपाचे अनुभवी असतील, ५) जे संपूर्ण नष्टोमोहा स्मृतिस्वरूप असतील. शिवबाबांनी हेही स्पष्ट सांगितले आहे की 'तुम्ही जर योगयुक्त स्थितीत असाल अथवा अशरीरी स्थितीत असाल तरच तुमच्या रक्षणाची जबाबदारी माझी आहे. तसे जर नसेल तर ती जबाबदारी तुमची स्वतःची आहे.'

□ निश्चयाची परीक्षा

जसे शाळेत परीक्षेच्या वेळी, शिक्षक शिकवित नाही तसेच आपणही त्यावेळी पुस्तकांचा आधार घेऊ शकत नाही. आपण वर्षभर जो अभ्यास केला असेल तोच उपयोगी पडतो. त्यावेळी शिक्षकदेखील साक्षी होऊन बघत असतो. तसेच अंतिम परीक्षेच्यावेळी शिवबाबा आपल्याला साकार-मध्ये शिकवयाचे बंद करतील व साक्षी होऊन जातील. अशा वेळी आपली परीक्षा हीच असेल की आजवर शिवबाबांनी आपल्याला जे शिकवले त्यानुसार प्रॅक्टिकल कर्म करून दाखविणे. परंतु ही दुनिया मायावी आहे. ती आपल्या मनात शिवबाबांविषयी तसेच त्यांनी दिलेल्या ज्ञानाविषयी भ्रम निर्माण करण्याचा प्रयत्न करील. आपल्याला फसविण्याकरिता माया, सर्व प्रकारची भौतिक सुखे व प्राप्तीच्या रूपाने समोर येईल तिला वेळीच ओळखता आले पाहिजे.

ज्ञानसागर शिवबाबांनी हेही समजावून सांगितले आहे की अंतिम समयी अनेक आश्चर्यकारक गोष्टी पाहायला मिळतील. परंतु याविषयी मनाला कुठलेही आश्चर्य वाटता कामा नये. मनात सदैव हाच भाव असला पाहिजे की 'नथिंग न्यू' (यात नवीन काहीच नाही). प्रत्येक कल्पात या सर्व गोष्टींची पुनरावृत्ती होतच असते. तसेच जे होत आहे ते कल्याणकारी आहे.

□ आतापासून आवश्यक सावधानी

या लेखाद्वारे प्रिय आत्मिक बांधवांना हाच इशारा

देण्याचा प्रयत्न केला आहे की विनाशाच्या समयी सर्व काही करत असताना परमात्मा शिव पित्याशी प्रीतबुद्धी राहून जन्मजन्मांतरासाठी आपले श्रेष्ठ भाग्य निश्चित करा. कुठल्याही व्यक्ती, वैभवाच्या आकर्षणात आपली बुद्धी भटकणार नाही, याची सावधानी बाळगा. अंतिम समयी जेव्हा चोहीकडे हाहाकार होईल तेव्हा आपल्यालाही येथे रहावे लागेल. त्यावेळी कोणी कोणाला सोबत देऊ शकणार नाही. अशा परिस्थितीतून पार करण्याची गॅरंटी प्राणेश्वर शिवबाबा आपल्याला देत आहेत. म्हणूनच आपण प्रत्येकाने त्यांचा हात अगदी घट्ट पकडला पाहिजे अर्थात त्यांच्या श्रीमत्तानुसार प्रत्येक पाऊल उचलले पाहिजे, त्यांच्याशी सर्व संबंधांचा अनुभव केला पाहिजे. यातच आपणा सर्वांचे सदाकाळचे (अर्थात साऱ्या कल्पाचे) कल्याण निश्चित आहे. याचेच गायन पुढील शब्दात अतिशय सुंदरपणे करण्यात आले आहे -

पाके तुझको बाबा, सुख का सार पा लिया ।

पानेका ना कुछ रहा, जब तुझको पा लिया ॥

तू दीपस्तंभ ब्रह्माबाबा

तू दीपस्तंभ ब्रह्माबाबा, जगतास लाभलेला ।

उज्वल तुझ्या प्रकाशे, काळोख दूर झाला ॥ धृ. ॥

चिखलातही जरी ते, राजीव पुष्प फुलते ।

टाळून स्पर्श त्याचा, मोदे प्रफुल्ल डुलते ।

तैसाच तू अलिप्त, दिनरात राहिलेला ।

उज्वल तुझ्या प्रकाशे, काळोख दूर झाला ॥ १ ॥

प्रत्येक कर्म तुमचे, आदर्श थोर देती ।

संदेश पाळिता ते, संदेह दूर होती ।

शांती-सुखात रमतो, हा जीव गांजलेला ।

उज्वल तुझ्या प्रकाशे, काळोख दूर झाला ॥ २ ॥

हा जन्म सार्थ करण्या, बाबा तुझ्या मुखाने ।

अनमोल ज्ञान रत्ने, आम्हा दिली शिवाने ।

कर्णासमान दानी, तुझिया रूपात दिसला ।

उज्वल तुझ्या प्रकाशे, काळोख दूर झाला ॥ ३ ॥

(संदर्भ : ब्र. कु. गौतम सुत्रावे लिखित

‘ज्ञानसुधा ही शिवबाबांची’)

▶ पान क्र. १८ वरून

पाहण्याची उदार दृष्टी या चिंतनातून येते.

सारांशाने ज्या चिंतनात आत्मा व परमात्म्याची आठवण आहे, तेच स्वचिंतन व शुभचिंतन आहे. तसेच ज्या चिंतनात कुठल्या व्यक्ती व वस्तुची आठवण आहे, ते परचिंतन आहे. जर आपण थोडासा विचार केला तर आपल्या लक्षात येईल की आपल्या चिंतनात कोणत्या ना कोणत्या व्यक्तीची, वस्तुची अथवा परमात्म्याची स्मृती अवश्य असते. आपले चिंतन कशाप्रकारचे आहे, याची ही कसोटी आहे. आता फक्त आपल्याला व्यक्ती व वस्तूंची स्मृती विसरून परमात्म्याची स्मृती स्थायी बनवायची आहे. आपला देहदेखील पर (प्रकृतीजन्य) आहे. त्यामुळे देह व दैहिक सुखाची स्मृती ही सुद्धा परचिंतन आहे. त्यामुळे आपण सदैव आत्मचिंतन व परमात्म चिंतन करू या. आपली प्रसन्नता हा आपल्या चिंतनाचा परिणाम आहे. चित्ताची शुद्धता, निर्मलता, योगात अर्थात प्रभुमिलनात एकाग्रता, एकरसता प्रदान करते. चित्ताच्या प्रसन्नतेसाठी चिंता त्याग जरूरी आहे. म्हणूनच परमप्रिय शिव परमपित्याची ही अमृतमय महावाक्ये नित्य लक्षात ठेवणे आपला ध्यास व्हावा; कारण तो अखुट सुखठेवा आहे. ‘प्रिय वत्स, तू असोच हो. तू चिंता करू नको. तुझी चिंता मी करीत आहे. तू फक्त माझे चिंतन कर. मी सदैव तुझ्या पाठीशी आहे.’ ❖❖❖

तिळगूळ घ्या, गोड बोला

मकरसंक्रातीचा सण हा सूर्याने मकरराशीत प्रवेश केल्याची सूचना देणारा, तिळगुळाचा गोडवा ओठांवर आणणारा अर्थात मागचे सर्व विसरून एकमेकांशी नव्याने गोडी-गुलाबीचे संबंध निर्माण करण्याची प्रेरणा देणारा सण आहे. नेहमीप्रमाणे यावर्षी हा सण १४ जानेवारीला आहे. यादिवशी तिळगूळ देण्यामागील आध्यात्मिक रहस्य पुढीलप्रमाणे आहे. तिळ हे अतिशय सूक्ष्म मनुष्य आत्म्यांचे प्रतिक असून, गुळाची गोडी हे आपापसातील स्नेहभावनेचे प्रतीक आहे. तिळगुळाचे लाडू एकता व मधुरता यांचीच शिकवण देतात. म्हणूनच म्हटले जाते, ‘तिळगूळ घ्या, गोड बोला’.

मृत्यु - सुखदायी वा दुःखदायी

ब्र.कु. बालूभाई (शांतिवन).

मृत्यु या विश्व-नाटकातील जीवनाची सर्वात चांगली व सुखदायी घटना आहे परंतु अज्ञानामुळे निर्मित विकारांच्या वशीभूत होऊन मनुष्य विकर्म करतो, म्हणूनच मृत्यु ही जीवनाची सर्वात दुःखदायी घटना बनली आहे. वास्तविक मृत्यु तर नवजीवनाचा संदेश देत असतो अर्थात मृत्यु ही या विश्व-नाटकात नवीन पार्ट (भूमिका) बजावण्यासाठी जीर्ण वा जुन्या शरीररूपी वस्त्राचा त्याग करून, नवीन वस्त्र धारण करण्याची प्रक्रिया आहे, त्यामुळे आपले शरीर खुशीने सोडले पाहिजे. जरासुद्धा दुःख होता कामा नये.

□ मृत्यु हा दुःखदायी का वाटतो ?

संत तुलसीदासांनी म्हटले आहे, 'जन्मत-मरत दुसह दुःख होई' अर्थात आत्म्याला जन्मताना व मरताना असहनीय दुःख होते. मृत्युचे दुःख दोन प्रकारे माणसाला सतावत असते. एक तर म्हणजे स्वतःच्या देहाचा त्याग करावा लागणार तसेच आपल्या मित्र-संबंधींना आपण कायमचे दुरावणार याचे दुःख. दुसरं म्हणजे जेव्हा आपला कोणी प्रिय संबंधी देहाचा त्याग करतो तेव्हा त्याच्या वियोगाचे दुःख आपल्याला सतावत असते. या दोन्ही प्रकारच्या दुःखाचे मूळ कारण आहे देहअभिमान व त्यातून निर्मित मोह, ज्या मोहातूनच अनेक प्रकारचे विकर्म होतात. या दुःखातून मुक्त होण्यासाठी परमात्मा शिव पित्याने श्रीमत् दिले आहे की स्वतःला देहापासून भिन्न आत्मा समजा. तसेच दुसऱ्यांनाही भृकुटीमध्ये स्थित आत्मा बघा. आपले सर्व संबंधी हे आपल्याशी असलेला त्यांचा मागील कर्माचा हिशोब चुकता करण्यासाठी आपले बनलेले असतात. जेव्हा त्यांच्याशी असलेला कर्माचा हिशोब संपतो तेव्हा ते आपल्याला सोडून जातात. जसे एखादा झायव्हर एक जुनी कार गॅरेजला लावून दुसरी नवीन गाडी घेऊन जातो तसेच आत्मा एक शरीर सोडून दुसरे शरीर धारण करीत असतो. वास्तविक आत्मा तर अजर, अमर, अविनाशी आहे. त्याचा मृत्यु कधीच होत नाही. परंतु मनुष्य स्वतःला आत्मा न समजता देह समजतो म्हणूनच या देहाचा त्याग

करताना त्याला अत्यंत दुःख होते. यावरून आपल्या हे लक्षात येईल की मृत्युचे दुःख हे केवळ अज्ञानामुळे होते.

□ मृत्यु सुखदायी कधी वाटतो ?

जो ज्ञानी आहे अर्थात आत्मअभिमाना आहे, त्याला मृत्युचे जरासुद्धा दुःख होत नाही. याउलट त्याला नवीन शरीर प्राप्त होणार असल्याचे सुख वा आनंदच होत असतो. त्यामुळेच सत्ययुग व त्रेतायुगात देवी-देवता या संपूर्ण आत्मअभिमाना असल्याने तेथे मृत्यु हा शब्द देखील नसतो. स्वर्गीय देवी-देवता मोठ्या आनंदाने जुने शरीर सोडून नवीन शरीर धारण करतात. म्हणूनच सत्ययुग व त्रेतायुगाला अमरलोक असे म्हटले जाते व द्वापर-कलियुगाला मृत्युलोक असे म्हटले जाते. याला कारण म्हणजे या युगात मनुष्य देहअभिमाना असतो. वास्तविक हेच कलियुगी मनुष्याचे सर्वात मोठे अज्ञान आहे. आता कलियुगाच्या अंती संगम-युगात आपला सर्वांचा मुख्य पुरुषार्थ आहे - आत्मअभिमाना बनण्याचा. त्यासाठी याचा अभ्यास निरंतर करणे आवश्यक आहे. या पुरुषार्थानेच मानव पुन्हा देवता बनेल व या भारतात पुन्हा स्वर्गाची अर्थात अमरलोकाची पुनर्स्थापना होईल. अमरलोकात अकाले मृत्यु कधीच होत नाही तसेच तेथे कुठलीही शारीरिक व्याधी सुद्धा नसते. देवी-देवता सदैव 'हेल्दी, वेल्दी व हॅपी' असतात. म्हणूनच आजही कलियुगात आत्मा जेव्हा शरीर सोडतो तेव्हा तो स्वर्गवासी झाला असे म्हणण्याची प्रथा आहे. वास्तविक या सृष्टीवर जोपर्यंत सत्ययुगाची स्थापना होत नाही तोपर्यंत कोणीही मनुष्य स्वर्गवासी होऊच शकत नाही. परंतु या सृष्टिचक्रात, आत्म्याने सत्ययुगात स्वर्गीय सुखांचा अनुभव केला असल्याने आजसुद्धा त्याची हीच इच्छा असते की आपण स्वर्गवासी व्हावे. अशा या स्वर्गाची पुनर्स्थापना करण्यासाठी वर्तमान समयी परमात्मा शिव पित्याचे या सृष्टीवर अवतरण झाले आहे. प्रत्येक कल्पात, कलियुगाचे अंती अशाप्रकारचे अवतरण होते म्हणून परमात्मा शिव पित्याला, स्वर्गाचा रचयिता (Heavenly God Father) असे संबोधले जाते.

यावरून आपल्या हे लक्षात आले असेल की भक्तिमार्गातील स्वर्ग लोक, मृत्यु लोक व पाताळ लोक अशी जी तीन लोकांची मान्यता आहे, ती चुकीची आहे. वरती आकाशात कुठे स्वर्ग नाही किंवा जमिनीच्या खाली कुठे पाताळ नाही. या सृष्टीवरच स्वर्ग व नर्क असतो. म्हणूनच एक अर्थपूर्ण गीत आहे, 'स्वर्ग यहीं, नर्क यहाँ, इसके सिवा जाना कहाँ?'

तात्पर्य म्हणजे या सृष्टीवर जेव्हा स्वर्ग (अर्थात सत्ययुग) असतो तेव्हा मृत्यु अत्यंत सुखदायी असतो. एवढंच नव्हे तर तेथे मृत्यु हा दुःखदायी शब्दसुद्धा नसतो. म्हणूनच देवता अमर असतात, असे म्हटले जाते. याउलट नर्कात (अर्थात कलियुगात) मृत्यु अत्यंत दुःखदायी असतो. कारण येथे नाना प्रकारचे रोग, अकाले मृत्यु, चिंता-शोक, दुःख, दारिद्र्य तसेच देह व देहाच्या संबंधांमध्ये असलेला मोह या सर्व गोष्टी शेवटच्या क्षणापर्यंत माणसाचा पिच्छा सोडत नाहीत.

□ अंत मती सो गति

आजही प्रत्येक मनुष्याची हीच इच्छा आहे की आपल्याला मृत्युनंतर स्वर्गाचे सुख प्राप्त व्हावे. परंतु त्यासाठी नेमका कुठला पुरुषार्थ करायचा याचे ज्ञान मात्र त्याला नाही. आजवर तो केवळ परंपरागत चालत आलेल्या मार्गाचा अवलंब करित राहिला. तीर्थ, व्रत, नेम, ध्यान, धारणा, ग्रंथ पठण, दान-पुण्य इत्यादी गोष्टी यथाशक्ती करत आला. परंतु त्याला ईश्वराची प्राप्ती झाली नाही. याचेच गायन आहे, 'जनम-जनम लगाये फेरे, फिर भी हर दम दूर रहे।'

आता ज्ञानसूर्य शिव परमात्मा सृष्टीवर अवतरित झाल्या-नंतरच आपल्याला रचयिता व रचनेच्या आदि, मध्य व अंताचे यथार्थ ज्ञान प्राप्त होते. ज्याद्वारेच विश्वातील सर्व आत्म्यांना गति-सद्गतिचे वरदान, परमात्मा शिव पित्यापासून प्राप्त होते. त्यासाठी निराकार परमात्मा, साकार माध्यम प्रजापिता ब्रह्मा यांच्या मुखकमलाद्वारे राजयोग शिकवितात. राजयोग अर्थात देहसहित देहाचे सर्व संबंध विसरून, स्वतःला आत्मा समजून, परमात्मा शिव पित्याची प्रेमपूर्वक आठवण करणे. याद्वारेच आत्मा पावन बनतो व भविष्यात पावन दुनियेत (अर्थात स्वर्गात) राज्यअधिकारी बनतो. याचेच अतिशय सुंदर शब्दात गायन केले जाते, 'सिमर-सिमर सुख पावो। कलह-क्लेश मिटे सब तन के, जीवनमुक्ति पावो।'

वर्तमान संगमयुगाचा काळ हा विश्वपरिवर्तनाचा काळ आहे. आता पवित्र भ्रष्टाचारी कलियुगी दुनियेचे पावन, श्रेष्ठाचारी सत्ययुगी दुनियेत परिवर्तन होत आहे. त्यासाठी राजयोगाच्या अभ्यासाने आत्म्याला पावन बनवा. म्हणजे अंतिम समयी शरीर सोडतांना ही खुशी वा नशा राहिल की आपण भविष्यात पावन देवता बनणार आहोत. स्वर्गात राज्य अधिकारी बनणार आहोत. आपण अमरलोकी अमर बनणार आहोत. तेथे मृत्युचे यत्किंचित भय वा दुःख नसेल. मृत्युदेखील सुखद व आनंददायी असेल. शरीर सोडण्यापूर्वी आपल्याला साक्षात्कार होईल की आपण कोठे जन्माला जाणार आहोत. फलस्वरूप आपण खुशीने देहाचा त्याग करू.

सर्वात महत्वाची गोष्ट म्हणजे अंतिम समयी जशी आपली स्थिती असेल तशीच भविष्यातील आपली गति असेल, त्यासाठी आतापासूनच 'नष्टोमोहा स्मृतिस्वरूप' बना म्हणजे अंतिमसमयी एक शिवबाबांशिवाय दुसऱ्या कुणाचीही आठवण येणार नाही. अंतिम घडीचा काही भरोसा नाही म्हणून एव्हररेडी बना. मातेश्वरी मम्मांच्या महावाक्याप्रमाणे प्रत्येक घडी ही अंतिम घडी समजा. सदैव निर्मोही, निर्विकल्प व निर-व्यर्थ स्थितीत रहाणे, यालाच एव्हररेडी म्हटले जाते. याचेच गायन आहे, 'याचसाठी केला होता अट्टाहास, शेवटचा दिवस गोड व्हावा।' अर्थात अंतिम समयी मृत्युदेखील सुखदायी व्हावा. तात्पर्य म्हणजे जसे जुने वस्त्र आपण आपल्या इच्छेने व खुशीने बदली करतो, मजबुरीने नाही तसेच शरीररूपी वस्त्र देखील आपल्या इच्छेने व खुशीने आपल्याला बदलाता आले पाहिजे म्हणजे मृत्युसुद्धा सुखद व आनंददायी वाटेल.

□ अहंकारी व्यक्तीचा अंत हा दुःखदायी

आपण सर्व हे जाणतो की आपल्याला जन्म दुसऱ्यांनी दिला. आपले नाव देखील दुसऱ्यांनी ठेवले. दुसऱ्यांनीच आपल्याला शिकवले, लहानाचे मोठे केले. जीवन कसे जगावे हे सुद्धा आपण दुसऱ्यांकडून शिकलो. अगदी अंतिम समयी दुसरेच स्मशानात घेऊन जातील मग येथे आपले आहे तरी काय? काहीच नाही. म्हणूनच म्हटले जाते, 'खाली हाथ आये थे, खाली हाथ जाना'. असे असले तरी माणसात अहंकार वा गर्वाचा ताठा किती मोठा असतो.

वास्तविक हा अहंकार माणसाच्या हातून अनेक विकर्म करवित असतो. त्याच्या या अहंकाराला काही सीमाच उरली नाही. तो ईश्वरालाही काही समजत नाही. परंतु अशा अहंकारी व्यक्तीपुढे मृत्यु जेव्हा येऊन उभा ठाकतो तेव्हा मात्र तो त्याच्यापुढे लाचार बनतो. मृत्युचे भय व दुःख त्याला सदैव सतावित असते. या अनुषंगाने पुढील कथा अधिक बोधप्रद आहेत.

एक मूर्तिकार मृत्युला फार घाबरत होता. मृत्युपासून स्वतःचा बचाव करण्यासाठी त्याने मोठ्या परिश्रमाने हुबेहुब आपल्यासारखे १० पुतळे तयार केले. शेवटी निर्धारित समयी मृत्यु त्याच्याजवळ आला व म्हणाला की हे सर्व पुतळे बनविणाऱ्याने तर खूपच छान बनवले आहेत. त्यात कसलीही कमी ठेवली नाही. परंतु त्याने एक फार मोठी चूक केली आहे. हे वाक्य ऐकताच मूर्तिकाराचा अहंकार डिवचला गेला व तो लगेच म्हणाला की रात्रंदिवस मेहनत करून मी हे पुतळे तयार केले आहेत. यात कुठलाही फरक नाही. तेव्हा मृत्युने त्याला समजावून सांगितले, 'तुझ्यातील अहंकार तू या पुतळ्यात भरू शकला नाहीस. त्यामुळे ते दाही पुतळे गप्प आहेत. केवळ तू एकटाच अहंकारवश बोलत असल्याने, तुला पकडणे हे मला सहज शक्य झाले आहे.' खर तर या अहंकाराचे ओझे आपल्या पाठीवर घेऊन मनुष्य आपले जीवन जगत असतो. परिणामतः जीवन जगताना त्याची दमछाक होते व शेवटही दुःखदायी होतो.

असाच एक अहंकारी मनुष्य आपल्या मित्राच्या गावी रस्त्याने पायी चालला होता. त्या रस्त्याच्या एका बाजूला स्मशान होते. चालता-चालता अचानक त्याच्या पायाखाली हाडाचा एक तुकडा आला व तो बोलू लागला, 'हे मानवा ! जरा सांभाळून चाल. मी सुद्धा तुझ्यासारखाच अहंकारी मनुष्य होतो. मलाही असेच वाटायचे की माझ्यावाचून हे जग चालणार नाही. परंतु माझ्या मृत्युने मला हे शिकवले की माझ्याशिवाय देखील हे जग अधिक चांगले चालले आहे.' हे ऐकून त्या अहंकारी व्यक्तीचे डोळे खाडकन उघडले. अहंकारी व्यक्तीचे प्रतीक रावण आहे, ज्याच्यामागे काळ सारखा लागलेला असतो. या अनुषंगाने समर्थ रामदासांचा एक सुंदर श्लोक आहे -

मना सांग पा रावणा काय झाले ।
अकस्मात ते राज्य सर्वे बुडाले ।
म्हणोनी कुडी वासना सांडि वेगी ।
बळे लागला काळ हा पाठिलागी ॥

तात्पर्य म्हणजे प्रत्येकाने आपल्या मनातील अहंकार व दुष्टवासना अतिशय त्वरेने सोडून दिल्या पाहिजेत. फलस्वरूप अंतिमसमयी दुःख न होता, मृत्यु सुखदायी बनेल. यापेक्षाही महत्वाची बाब म्हणजे जर आपल्या जीवनात त्याग-तपस्या-सेवा असेल, विश्वबंधुत्वाची भावना असेल, सर्वाविषयी शुभभावना व शुभकामना असेल तर आपण देह त्यागल्या-नंतरही आपले जीवन अनेकांसाठी प्रेरणादायी, आदर्श व उदाहरणमूर्त बनून राहिल. याचे मूर्तिमंत नंबर १ उदाहरण म्हणजे आपले पिताश्री ब्रह्माबाबा होत. म्हणूनच त्यांचे गायन आहे, 'ब्रह्मा वंदे जगद्गुरु'. ❖❖❖

मृत्यु - एक आनंदयात्रा नवजन्माची

मनी नसावी भीती कधीही मृत्युची ।
आनंदयात्रा ही तर नवजन्माची ॥ धृ. ॥
जीर्ण होता पाने गळून पडती झाडाची ।
कधी कोवळी पाने भक्ष्य होती चिमण्यांची ।
तशी अचानक वेळ येई बघ निर्वाणाची ।
परी किमया असे ही सारी नियतीची ॥ १ ॥
नवीन वस्त्रे आनंदच देती सर्वांना ।
विषाद होत नाही, जुनी त्यागताना ।
मग दुःख का वाटावे, देह सोडतांना ।
लीला ही असे सारी कर्म फळांची ॥ २ ॥
आत्मा असे अजर-अमर अविनाशी ।
तो तर शरीर बदलण्याचा अभ्यासी ।
परी देहअभिमानाने मृत्युचे भय त्यासी ।
निजरूप ओळखता, घडी ती मुक्तिची ॥ ३ ॥
मृत्यु म्हणजे केवळ वस्त्र बदलणे ।
शिवबाबांच्या संगे, आनंदे घरी जाणे ।
प्रभुप्रेमाच्या सागरी, लवलीन होणे ।
मानवा, घडी ही तर परम आनंदाची ॥ ४ ॥

(ब्र. कु. चंद्रशेखर, शांतिवन)

पतितपावन परमात्मा अवतरित झाला असताना

पापकर्मांचे भागीदार होऊ नका

ब्र.कु.जगदीश दीक्षित, पुणे.

शिवरात्रीला अनन्य भक्तिभावाने उपवास व शिवलिंगाची अर्थात शिव परमात्म्याच्या प्रतिमेची पूजा करून त्यावर अभिषेक करणे हे शिवभक्त आपले कर्तव्य मानतात. तद्वतच ज्यावेळी हा पतितपावन शिव परमात्मा अवतरित होतो त्यावेळी संपूर्ण पावन बनणे हे प्रत्येक आत्म्याचे केवळ कर्तव्य नव्हे तर परमकर्तव्य आहे. परंतु दुर्दैवाने हे परमकर्तव्य अत्यल्प मनुष्यआत्मेच पार पाडतात. मनुष्य देहाभिमानात आल्याने आत्मोन्नती करणाऱ्या भगवद्गीता सारख्या ग्रंथाकडे त्याचे पूर्णतः दुर्लक्ष झाले आहे. तो केवळ हेच जाणतो की, या देहाला कशाची आवश्यकता आहे. परिणामी तो रोटी, कपडा आणि मकान या देहाच्या गरजा पूर्ण करण्यातच व्यस्त झाला आहे. परंतु आत्म्याला कशाची गरज आहे. आत्मा पुण्यात्मा आहे की पापात्मा हा विचार करण्यासही त्याला वेळ नसतो. फलस्वरूप पाप-पुण्याची परिभाषा तो यथार्थपणे जाणत नाही. पाप-पुण्याचा विचार करणारे व पापकर्मातून आपली शक्य होईल तितकी सुटका करून घेणारे फारच थोडे मनुष्यआत्मे आहेत. त्यासाठी ते अनेक ठिकाणची प्रवचने ऐकतात, चर्चा करतात तसेच आध्यात्मिक ग्रंथांचे वाचन करून मनन-चिंतन करतात. विशेषतः भगवद्गीतेचे वाचन करून त्यावर गहन मनन-चिंतन केल्यानंतर सूत्र मनुष्यआत्मा या निर्णयाप्रत येतो की, काम, क्रोध, लोभ, मोह आणि अहंकार या पाच मनोविकारांच्या अधीन होऊन जी कर्मे केली जातात ती विकर्मात अर्थात पापकर्मात जमा होतात. आपल्या सर्वांची ही मान्यता आहे की, धर्मग्लानी समयी परमात्मा अवतरित होतो. त्या मान्यतेनुसार वर्तमानसमयी पतितपावन स्वयंभू शिव परमात्मा, प्रजापिता ब्रह्माच्या वृद्ध तनात अवतरित होऊन, पापकर्मांची यथार्थ परिभाषा, कर्म, अकर्म व श्रेष्ठ कर्मांच्या गहन गतीचे ज्ञान मनुष्यआत्म्यांना देत आहे. त्याने प्रत्येक कर्मासाठी आपले सर्वश्रेष्ठ मत अर्थात श्रीमत दिले आहे. त्या श्रीमतानुसार त्याने स्पष्ट केले आहे की,

तंबाखू, सिगारेट, बिडी, गुटका, तंबाखू-मिश्रीत पान, इत्यादी शरीराला हानिकारक असणाऱ्या पदार्थांचे सेवन करणे पापकर्म आहे.

□ या पापकर्मांचे भागीदार कोण ?

तंबाखू व सिगारेट हे पदार्थ पानपट्टीच्या दुकानात तर मिळतातच त्याशिवाय भारतातील लक्षावधी किराणामालाच्या दुकानातही मिळतात. या दुकानातील सर्व दुकानदार अज्ञानवश व अप्रत्यक्षरीत्या भविष्यकाळात कॅन्सरचे पेशंट निर्माण करण्याचे काम करीत आहेत. बंधूनों, या पापाचा आरंभ तंबाखूचे पीक काढणाऱ्या शेतकऱ्यापासून होतो. त्यानंतर तंबाखू, सिगारेटचे उत्पादन करणाऱ्या कंपन्यांचे मालक, त्या उत्पादनाला मदत करणारे व्यवस्थापक, कर्मचारी, त्या उत्पादनाचे होलसेल व्यापारी, किरकोळ विक्री करणारे दुकानदार आणि जे ग्राहक सदरहू पदार्थ विकत घेतात असे सर्वजण या पापात भागीदार होतात. अशाप्रकारे पापकर्मे करणाऱ्यांची एक शृंखलाच निर्माण होते.

दुकानदार बंधुनों, जर तुम्हाला कोणी विष विकण्यास सांगितले तर तुम्ही त्याला स्पष्ट नकार द्याल कारण तुम्हास माहित आहे की, या विषामुळे एखाद्याचा तात्काळ मृत्यु होऊ शकतो. परंतु तुमच्या हे लक्षात येत नाही की, तंबाखू व सिगारेट हे असे विष आहे की त्याचा दुष्परिणाम अनेक वर्षांनंतर दिसून येतो. फलस्वरूप कॅन्सरसारख्या व्याधीने दरवर्षी भारतात हजारो माणसे मृत्युमुखी पडतात. यालाच 'स्लो पॉइझन' असे म्हणतात. असे स्लो पॉइझन विकणे हे तुम्हास पुण्यकर्म वाटते की पापकर्म ? शरीराला पोषक असे शेकडो पदार्थ असताना, शरीराला हानिकारक पदार्थ विकण्याचा निर्णय दुकानदारांनी का घ्यावा ? म्हणून त्यांनी शांतपणे विचार करावा की या व्यसनी पदार्थापासून मी जो पैसा कमवितो तो चांगल्या मार्गाचा आहे अथवा वाईट मार्गाचा, पापाचा आहे अथवा पुण्याचा ? दुसऱ्याच्या तन-मन व धनाचे नुकसान करून आपला फायदा करून घेणे

याला लोभ अथवा स्वार्थ असे म्हणतात अशा कर्माचा अंत शेवटी पश्चात्तापातच होतो. जर तुम्हास वाटत असेल येऊ नये पश्चात्तापाची पाळी, तर करा आपल्या दुकानातील व्यसनी पदार्थाची होळी ! व्यसनी पदार्थ विकून तुम्ही लाखो रुपये कमवाल परंतु लाखमोलाची शांती मात्र गमावून बसाल म्हणून कुणालाही व्यसनाधीन बनण्यासाठी दुकानदारांनी निमित्त बनू नये. त्याऐवजी एखाद्याचे व्यसन सुटण्यासाठी तुम्ही अवश्य प्रयत्न करा.

□ कुठलेही व्यसन हे शरीराला हानिकारक

व्यसनी मनुष्य व्यसनाच्या अधीन झाल्याने त्याची विवेक शक्ती नष्ट होते. त्याला हे समजत नाही की मी एका जीवधेण्या शत्रूला माझ्या शरीरात आसरा देत आहे. रोज पाच सिगारेट ओढणारा मनुष्य म्हातारपणापर्यंत म्हणजे सुमारे चाळीस वर्षात जवळ-जवळ पाऊण लाख सिगारेटांची राख करीत असतो. परंतु त्याच्या मनात हा विचार येत नाही की, ही सिगारेटच माझ्या आयुष्याचा घात करून या शरीराची राख करणार आहे.

बंधूनों, कॅन्सर झाल्यावर सिगारेट सोडण्यापेक्षा कॅन्सर होऊ नये म्हणून सिगारेट सोडण्यातच खरे शहाणपण आहे. सिगारेट, तंबाखूच्या जाहिरातींच्या बोर्डावर खाली लहान अक्षरात सरकारी वैधानिक इशारा असतो की, 'हे पदार्थ आरोग्याला हानिकारक आहेत.' हे माहित असूनही त्याकडे दुर्लक्ष करून व्यसनाधीन होणे म्हणजे 'पुढे खड्डा आहे' अशी पाटी वाचूनही त्या खड्ड्यात आपणहून उडी मारण्यासारखे आहे. अशा व्यक्तीस स्वतंत्र भारताचा सुजाण नागरिक म्हणता येईल का ? प्रकृतीचा हा नियम आहे की, ज्या जमिनीत अमृतासारखी फळे निर्माण होतात त्याच जमिनीत विषारी फळेही निर्माण होतात. त्यातील कोणत्या फळाचा आपण स्वीकार करावयाचा यासाठी मनुष्याजवळ चांगले-वाईट, लाभदायक आणि हानिकारक काय आहे, हे समजण्याचा विवेक सतत जागृत हवा. असा विवेक तरुणपणात जागृत असेल तर व्यसनी मित्रांनी सिगारेट ओढण्याचा कितीही आग्रह केला तरी निर्व्यसनी तरुण त्या आग्रहाला मुळीच बळी पडणार नाही म्हणून तरुणांनी पुढील प्रतिज्ञा अवश्य करावी -

सिगारेट, तंबाखू, गुटक्याचा होणार नाही मी कधीच दास ।
सुख-शांतीयुक्त आनंदी जीवन, करणार नाही उदास ॥

□ दारूचा नशा करी जीवनाची दुर्दशा

तंबाखू सिगारेटपेक्षाही दारूचे व्यसन महाभयंकर आहे. या व्यसनाचे दुष्परिणाम काय असतात हे स्पष्ट करण्यासाठी दिवंगत लेखक राम गणेश गडकरी यांनी एकच प्याला हे मार्मिक नाटक लिहिले आहे. त्याचे आतापर्यंत हजारो प्रयोग झाले आहेत. परंतु असे खेदाने म्हणावे लागेल की, त्याचा समाजावर जितका सकारात्मक परिणाम व्हायला हवा होता तितका तो झाला नाही. उलट आजच्या समाजात अनेक सुधाकर व तळीराम निर्माण झाले आहेत. या नाटकातील तळीरामाने मद्यपीच्या तीन अवस्था सांगितल्या आहेत. पहिली अवस्था मनुष्य दारूला जवळ करतो, दुसरी अवस्था दारू मनुष्याला जवळ करते व तिसरी अवस्था दोघेही एकमेकांना सोडत नाहीत. आजचे बहुतांश मद्यपी तिसऱ्या अवस्थेपर्यंत पोहचले आहेत. या मद्यपींसाठी ठिकठिकाणी आलिशान अशी दारूची दुकाने थाटली आहेत. या दुकानात कॉलेजमधील तरुण मुलेही गर्दी करतात. भारताची भावी पिढीच आज दारूच्या नशेत गर्क असेल तर भारत जगात सर्वश्रेष्ठ कसा गणला जाईल ? या भारताला व्यसनी भारत म्हणवून घ्यायचे की निर्व्यसनी भारत हे सर्वस्वी तरुण पिढीच्या हातात आहे.

विद्यार्थ्यांनो, विद्यार्जन करीत असताना व्यसनाधीन होण्याची दुर्बुद्धी तुम्हास का व्हावी ? दारू हे मानवाचे पेय नसून, असुरांचे पेय आहे कारण दारू प्राशन केल्यानंतर कर्मेही असुरी होतात. असे असूनही दारूला समाजात चांगली प्रतिष्ठा लाभली आहे. हे दुर्दैव नव्हे काय ? मद्य प्राशन केल्यावर शरीराचा बॅलन्स तर जातोच त्याशिवाय मनाचाही बॅलन्स जातो. अशा या परिस्थितीत सूझ व विचारवंत माणसेही व्यर्थ बडबड करू लागतात. दारूचे दुष्परिणाम समाजावर काहीही होवोत परंतु दारूची विक्री करणाऱ्या दुकानदारांना त्याचे काहीही वैषम्य वाटत नाही. असे कधी झाले आहे का की दारू पिऊन ग्राहकाचा मृत्यु झाल्यामुळे मानसिक धक्का बसून एखाद्या दुकानदाराने दारूचे दुकान कायमचे बंद केले. दारू पिऊन मृत्यु झाल्याची अनेक

उदाहरणे समाजात आहेत. काही दिवसांपूर्वी सलमान खान या चित्रपट अभिनेत्याने दारु पिऊन कार चालविल्यामुळे रस्त्यावर झोपलेल्या माणसांना त्याने कायमचे झोपविले. चित्रपटात हिरो असलेला सलमान खान केवळ दारुमुळे आपल्या वास्तविक जीवनात मात्र व्हीलन बनला.

□ समाजावर होणारे दुष्परिणाम

दारुमुळे समाजात अनेक समस्या निर्माण होऊन समाज-व्यवस्था खिळखिळी झाली आहे. दारुमुळे शरीराची हानी तर होतेच याशिवाय पती-पत्नींचे संबंध बिघडल्याने घटस्फोट होऊन, अनेक संसार उध्वस्त झाले आहेत. दारुच्या नशेत नरहत्या झाल्याची अनेक उदाहरणे आहेत. या महापापाचे सर्वात मोठे भागीदार दारु प्राशन करणारे लोक तर आहेतच त्याशिवाय दारुचे उत्पादन करणाऱ्या कंपन्या, तेथील उद्योगपती, व्यवस्थापन व कामगार असे सर्वच जण या पापाचे भागीदार आहेत. त्यानंतर होलसेल दुकानदार व दारुची किरकोळ विक्री करणारे दुकानदार हे देखील या पापाचे भागीदार आहेत. एखाद्या गरीबाला मदत म्हणून पैसे दिले व त्याचा उपयोग त्याने व्यसनासाठी केला तर त्याचे अंशतः पाप पैसे देणाऱ्यालाही लागते, असे ईश्वरीय मत आहे. कित्येक लोक दारुच्या व्यसनापायी गरीब झाले आहेत. दारु पिण्याचा अतिरेक झाला की, असे लोक रस्त्यावरही पडलेले दिसतात. त्यांची ही अवस्था पाहून मनात हाच विचार येतो की, स्वतःच्याच हाताने स्वतःचे जीवन नष्ट करणारे हे भस्मासुर नव्हेत काय ?

□ व्यसनमुक्तीसाठी काय कराल ?

याच समाजात एका बाजूला व्यसनमुक्तीसाठी प्रयत्नशील राहणारे समाजसेवक आहेत तर दुसऱ्या बाजूला दररोज मदिरा सेवन करणारे, समाजविघातक व्यसनी माणसे आहेत. अशा व्यसनी माणसांना व्यसनातून मुक्त व्हायचे असेल तर प्रथमतः मनात हा पक्का निर्धार व निश्चय केला पाहिजे की, मला या व्यसनातून मुक्त व्हायचेच आहे. निश्चयाविषयी संत तुकाराम यांनी म्हटले आहे, 'निश्चयाचे बळ तुका म्हणे तेथी फळ'. या निश्चयाशिवाय व्यसनमुक्तीच्या ज्या अनेक उपाय योजना आहेत त्याचा अवश्य लाभ घ्यावा. निर्व्यसनी माणसाला गायन, वादन, चित्रकला, वाडमय, क्रिडा, विज्ञान,

अध्यात्म, समाज सेवा व नानाविध कला यापैकी कोणता व्यासंग असेल तर त्याला व्यसन लागण्याची शक्यता फारच कमी असते. अर्थात व्यासंग हा व्यसनमुक्त राहण्याचा व होण्याचा उत्तम उपाय आहे. ब्रह्माकुमारी संस्थाही व्यसन-मुक्तीसाठी कार्यरत आहे. या संस्थेने अनेक पथभ्रष्ट झालेल्या व व्यसनाधीन मनुष्यआत्म्यांना केवळ व्यसनमुक्तच केले नाही तर त्यांना विकारमुक्त करून राजयोगीही बनविले. अशाप्रकारे हजारो गृहस्थींचे संसार सुखशांतीमय केले आहेत. या विश्वात कुणाला कोणत्या समस्या आहेत हे परमात्म्याला ज्ञात असल्याने त्यावरील यथायोग्य उपाय व मार्गदर्शन तो आपल्या ज्ञानमुरलीद्वारे करीत असतो. हे मार्गदर्शन प्राप्त करण्याचा अधिकार सर्वांचाच आहे. असे मार्गदर्शन असलेली ज्ञानमुरली प्रतिदिन ऐकता-ऐकता व्यसन कधी सुटले हे तुम्हाला कळणारही नाही कारण ज्ञानमुरली श्रवण करून आत्म्यात दैवी गुणांचा संचार झाल्याने तुम्ही असुरी गुणांचा, असुरी पेयाचा व असुरी आहाराचा त्याग सहज करू शकता.

मद्य प्राशन केल्याने आरोग्य व संसाराचा होतो घात ।

ज्ञान व राजयोगाद्वारे करा त्यावर कायमची मात ॥

□ अभक्ष भक्षण करणे हेही महापापच

विश्वातील सर्वात श्रेष्ठ धर्म अहिंसा आहे म्हणून त्याला 'अहिंसा परमोधर्म' म्हटले जाते. अर्थात हिंसा हा सर्वात मोठा अधर्म आहे. आज जगात कोट्यावधी लोक मांसाहार घेत आहेत या मांसाहारासाठी लाखो प्राण्यांची हत्या दररोज होत आहे. वास्तविक मांसाहाराला अभक्ष म्हटले आहे. अभक्ष अर्थात जो आहार मानवाला भक्षण करण्यास अयोग्य आहे. अशा अयोग्य व अमानवी आहारासाठी प्राण्यांची हत्या करणे, ती हत्या करताना त्यांना मरणप्राय यातना देणे आणि त्यांच्या मृत्युनंतर त्यांची चिरफाड करून मांस विकणे महापाप आहे. या महापापात स्वेच्छेने मांसाहार शिजविणारे व खाणारेही भागीदार आहेत. मांसाहाराशी संबंधित असणारी माणसे अहिंसा, करुणा, भूतदया, जगा आणि जगू द्या, या नितीनियमांकडे पूर्णतः दुर्लक्ष करीत असतात. 'मनुस्मृती' या ग्रंथात म्हटले आहे की, 'प्राणी मारणे की सलाह देणेवाले, मांस बेचणेवाले, उसे पकानेवाले एवं खानेवाले सभी पापी है ।' भारतात मांसाहाराचे प्रमाण

दिवसेंदिवस वाढत चालले आहे. मांसाहाराचा अतिरेक पाहून असे म्हणणे अनिवार्य आहे की, मानवी पोट म्हणजे शेळ्यामेंढ्यांची दफनभूमीच झाली आहे. रशियन तत्ववेत्ते जॉर्ज बर्नाड शॉ म्हणतात 'मांस ग्रहण करून आपल्या पोटाला कब्रस्तान बनवू नका.' ज्यांना मांसाहार सोडण्याची प्रामाणिक इच्छा आहे त्यांनी असा विचार करावा की, प्राण्यांची मान कापताना त्यांना किती वेदना होत असतील? त्या प्राण्यांप्रमाणेच चार पाच माणसांनी मला पकडून माझ्या मानेवर अशी सुरी फिरवली तर मलाही अगदी तशाच वेदना होतील. हा विचार मांसाहारी व्यक्तीने वारंवार केला तर मांस खाण्याचे सोडाच परंतु त्या मांसाकडे तो नजरही टाकणार नाही. स्वामी दयानंद म्हणतात, 'उत्तम पुरुष के लिए मांस देखनाभी उचित नहीं है, खानेकी बात तो दूर रही।' मांसाहारी माणसाने दुसरा विचार हा देखील करावा की, प्रत्येक प्राण्याचे शरीर हे मल, मूत्र व किटाणूंनी भरलेले असते असा म्लेंच्छ आहार माझ्यासाठी योग्य आहे काय? तिसरा विचार त्याने असाही करावा की, आज मी या मुक्या प्राण्यांना माझा आहार बनविला आहे. ते बिचारे मुके असल्याने एका बेऽऽ शब्दांशिवाय त्यांच्याकडून कोणताही शाब्दिक आरडाओरडा होत नाही. परंतु उद्या जर एखाद्या वाघासारख्या प्राण्याने मला मारून माझ्या शरीराचा आहार बनविला तर समाजात व वृत्तपत्रात किती मोठा उहापोह होईल? माझ्या कुटुंबावर तर दुःखाची कुऱ्हाड कोसळेल. बंधूनी, प्राण्यांनाही सुखदुःखाची भावना आहे. ही भावना जाणणे म्हणजेच भूतदया होय! मांसाहारी लोकांमुळे जे हाल बकऱ्यांचे होतात तेच हाल कोंबड्यांचे होतात. त्यांची कत्तल करण्यापूर्वी दहाबारा कोंबड्यांचे पाय एकत्रित बांधलेले असतात. त्यातून सुटण्यासाठी त्यांची केविलवाणी धडपड चालू असते. परंतु पाषाणहृदयी कसायाला त्यांची कधीच दया येत नाही. उलट तो अत्यंत निर्दयपणे एका पाठोपाठ एक अशा अनेक कोंबड्यांची दररोज कत्तल करीत असतो. कसायाच्या या पापात नकळत भागीदार होण्यासाठी चिकन शॉप समोर लोकांची भली मोठी रांग लागलेली असते. काही लोक कोंबडीच्या विशिष्ट अंड्यांना शाकाहारी मानतात परंतु मांसाहारावर टिका

करणारे म्हणतात की, 'अंडा खाना शाकाहार नाही है, इसको शाकाहार कहना यह दुष्टोंकी चाल है।' अर्थात अंडे खाणेही पापच आहे.

□ मांसाहार हे विष तर शाकाहार हे अमृत

आज जगाची लोकसंख्या ७०० कोटी आहे तर मांसाहारासाठी उपयोगात आणल्या जाणाऱ्या प्राण्यांची संख्या एका वर्षाला १५०० कोटीहून अधिक आहे. मांसाहारामुळे माणसांची असुरी व तामसी प्रवृत्ती वाढल्याने तो कधी-कधी माणसांचीही हिंसा करतो. अतिरेक्यांनी तर आपल्या घोर पापांची परिसीमा गाठली आहे. एक अतिरेकी एकाचवेळी शेकडो निरपराध व्यक्तींना ठार करीत आहे. अतिरेक्यांना दहशतवादाचे शिक्षण देणारे तसेच ज्या देशाचा तो नागरिक आहे त्या देशातील गुप्त पाठिंबा देणारे सरकार व त्याला फूस लावून त्याची मनोविकृती वाढविणारे लोक हे सर्वजण अतिरेक्याने केलेल्या नरहत्येच्या पापाचे भागीदार आहेत. जवळ-जवळ सर्वच अतिरेकी मांसाहारी असतात. मुंबईच्या ताजमहल हॉटेलवर हल्ला करणाऱ्या कसाबला कारागृहात रोज मांसाहार लागत असे. सर्वच धर्मात मांसाहार त्याज्य आहे. मांसाहाराविषयी पवित्र कुराण शरीफमध्येही म्हटले आहे की, 'अल्लाह हत्या और गोशत पसंद नहीं करते।' पुण्याचे सुप्रसिद्ध डॉ. गंगवाल म्हणतात की, मांसाहार मानवतेला कलंक आहे, मांसाहारमुळे नैतिक आणि आत्मिक पतन होते. मांसाहार धर्माच्या विरुद्ध आहे तो मानवाला क्रूर, निर्दयी, हृदयशून्य व हिंसक बनवतो. मांसाहार विष तर शाकाहार अमृत आहे. परंतु दुर्दैवाने अहिंसा परमोधर्माचे तत्वज्ञान असणाऱ्या या देशात देवतांच्या नावावर लाखो प्राण्यांचा बळी दिला जात आहे. सार्वजनिक स्थानी अत्यंत उघडपणे प्राण्यांची होणारी कत्तल सरकारही थांबवू शकत नाही कारण या प्राण्यांच्या हिंसेला प्रतिबंध करणारा कोणताही कायदा केलेला नाही. फलस्वरूप मंदिरासारख्या पवित्र स्थानाजवळही प्राण्यांचा बळी घेण्याचे अपवित्र कर्म मानव करीत आहे. बळी दिल्या जाणाऱ्या बकऱ्यांच्या मानेवर अत्यंत क्रूरपणे फरशीचा वार करून क्षणार्धात त्यांचे शरीर धडावेगळे केले जाते. शेकडो बकऱ्यांचे बळी गेल्याने मंदिराबाहेर रक्ताचे पाट वहात असतात. बकऱ्यांना

विकणारे, त्यांची कत्तल करणारे व त्यांचे मांस खाऊन त्यांच्या रक्ताने आपली जीभ लाल करणारे, असे सर्वजण या महापापाचे भागीदार आहेत. असे करोडो लोक भागीदार होणे ही सार्वजनिक पापाची आणि क्रौर्याची परिसीमा नव्हे काय? अशी ही हाताबाहेर गेलेली दयनीय अवस्था मानव मात्र बदलू शकत नाही. धर्माच्या नावावर पशूबळी हे घोर धर्मग्लानीचे लक्षण आहे. अशी धर्मग्लानीची परिसीमा झाली की परमात्म्याचे अवतरण अनिवार्य असते. अर्थात वर्तमानसमयी परमात्मा अवतरित होऊन धर्मग्लानी तर दूर करतोच त्याशिवाय अहिंसा परमोधर्माचे मार्गदर्शन करून २५०० वर्षाकरिता संपूर्ण अहिंसक अशी दोन युगे निर्माण करतो. तेथे मनुष्यच काय परंतु अन्य कोणताही प्राणी मांसाहार करीत नाही. म्हणून वर्तमानसमयी मांसाहाराचा त्याग करून पापांच्या भागीदारीतून संबंधित मनुष्यआत्म्यांनी मुक्त व्हावे. अशी त्या परमात्म्याची आम्हा ब्रह्मावत्सांची आणि मांसाहाराला विरोध करणाऱ्या सर्व समाजसेवकांची शुभकामना आहे. जे मनुष्यआत्मे मांसाहाराचा त्याग करणार नाहीत त्यांना परमात्म निर्मित सत्ययुगी स्वर्गात प्रवेश बंद असेल. परंतु तुम्ही मांसाहाराचा त्याग करून परमात्म ज्ञान व राजयोगाची प्राप्ती केलीत तर तुमच्यासाठी स्वर्गाचे दरवाजे आपोआपच उघडतील. अशी अलौकिक प्राप्ती करण्यासाठी मांस विकणाऱ्या काही दुकानदारांनीही आपला व्यवसाय बदलून परमात्म्याला मान्य असलेला व्यवसाय सुरू केला आहे. दैवी स्वराज्य हा प्रत्येक मनुष्य-आत्माचा जन्मसिद्ध अधिकार आहे त्यासाठी सर्वांना ब्रह्माकुमारी विद्यालयाचे सहर्ष आमंत्रण आहे. हे मानवा, स्वकल्याणार्थ त्याग करू मांसाहाराचा। पवित्र भोजन स्विकारूनी हकदार हो सत्ययुगाचा ॥

सदा विजय प्राप्त करण्यासाठी निरंतर ही स्मृती ठेवा की मी मास्टर सर्वशक्तिवान आहे. खरं म्हणजे विजयाची प्राप्ती हे आपले सर्वांचे लक्ष्य आहे व त्याचा सहज मार्ग आहे, मी मास्टर सर्व शक्तिवान आहे, या स्वमानाची निरंतर स्मृती.

-- दादी जानकीजी.

▶ पान क्र. १५ वरून

दिलेला असतो. त्याचबरोबर जे ज्ञान आपण जिज्ञासूला देत असतो, ते शिवबाबांनी दिलेले ज्ञान असते. तर मग, तो माझा जिज्ञासू कसा झाला? तो जिज्ञासू बनण्यासाठी देखील अनेकांचा सहभाग असतो. सारांशाने 'मीपणा' सोडा. स्वतःला ईश्वरी सेवाधारी समजा. सेवाधारीला कुठलाही अभिमान येत नाही. फलस्वरूप सर्व समस्या आपोआपच समाप्त होतील कारण निरहंकारी वा नम्र व्यक्तीला दुःख कधीच होत नाही.

□ अभिमान येताच गुणांचा गुलदस्ता कोमेजतो

अभिमान हाच आपला खरा शत्रू आहे. अभिमानामुळेच विभिन्न परिस्थितीत असफलता प्राप्त होते. म्हणूनच आपल्यात अभिमानाचा अंश देखील असता कामा नये. अभिमान जागृत होताच गुणांचा गुलदस्ता कोमेजून जातो. या अनुषंगाने एक छोटीशी गोष्ट आहे. एकदा मेणबत्ती व अगरबत्ती या दोन्ही बहिणी, एकाच चर्चमध्ये रहात असतात. मोठी बहिण मेणबत्ती ही स्वतःला गुणवान आणि प्रकाशवान समजून लहान बहिण अगरबत्तीचा अपमान करीत असे. अगरबत्ती मात्र तो सहन करून नेहमीच हसत असे. त्यादिवशी नेहमीप्रमाणे एक माणूस आला आणि मेणबत्ती व अगरबत्ती दोघांना पेटवून निघून गेला. इतक्यात हवेचा झोका आला आणि मेणबत्ती विझून गेली. हे पाहून अगरबत्ती मोठी नम्रतापूर्वक म्हणाली की हवेच्या एका झोक्याने तुझा प्रकाश संपवून टाकला परंतु त्याच हवेमुळे माझा सुगंध आणखीनच सर्वत्र पसरला. हे ऐकून मेणबत्तीला आपली चूक लक्षात आली व तिने अगरबत्तीचा अपमान करणे सोडून दिले. तात्पर्य म्हणजे ज्यामध्ये अभिमान असतो, त्याचे अस्तित्व जास्त काळ टिकत नाही. याउलट ज्यामध्ये नम्रता आहे, त्याचे अस्तित्व दीर्घकाळ टिकून रहाते; त्याची किर्ती सर्वत्र पसरत जाते. सदैव लक्षात ठेवा की नम्रता धारण केल्यानेच मानव देवता बनू शकतो. त्यामुळे आपण जेवढे नम्रचित्त बनू तेवढेच महान बनू. आपण ज्ञानी व योगी आहोत, याचे मुख्य लक्षण आहे नम्रता. आपल्यातील नम्रताच, परमात्म प्रत्यक्षतेचा आधार आहे. सारांशाने असे म्हणता येईल, अभिमानाचा त्याग करूनी, नम्र बनू या सारे।

नम्रतेच्या गुणाने, प्रभु प्रत्यक्षता करू या रे ॥

माझा परममित्र परमात्मा

(अनुभव)

ब्र.कु.विजया, कोल्हापूर.

बालपणी आम्ही सर्व मुलं कीर्तनाला जात होतो कारण त्या ठिकाणी नव-नवीन गोष्टी ऐकायला मिळायच्या. नवीन गीतं ऐकायला मिळायची. प्रसाद खायला मिळायचा. कोणी किर्तनकार, देवाच्या रूपाच वर्णन करी तर कोणी गुणांचे वर्णन करी तर कधी कोणी संकट समयी तो भक्ताला कशी मदत करतो याच वर्णन करी. हे सर्व ऐकण्यात खूप खूप मजा वाटायची. त्यांनी केलेल्या वर्णनाने तो प्रसंग आम्ही प्रत्यक्ष पहात आहोत अस वाटायचं. प्रसंग वर्णन करून सांगताना किर्तनकाराचे हृदय भरून यायचे. काही वेळा डोळ्यातून अश्रूही यायचे. ते पाहून आम्हालाही रडू यायचं. सगळं वातावरण कसं भारावून जायचं.

हे सर्व वर्णन ऐकताना मनात विचार यायचा की इतका प्रेमळ, रूपान सुंदर, स्वभावाने गोड, सर्व गुणांनी संपन्न असा हा देव आहे तरी कोठे? विशेष म्हणजे तो कोणालाही दिसत नाही. फक्त तुकाराम, ज्ञानेश्वर यांसारख्या संतांनाच दिसतो कारण संत त्यांची भक्ती करतात. मग आपण जर त्यांच्या-सारखीच भक्ती केली तर आपल्यालाही तो दिसेल का? असं सुंदर रूप जर आपल्याला दिसल तर काय बहार येईल. आपण त्याला प्रत्यक्ष डोळे भरून पाहू, त्याच्याशी बोलू, असं मनोमन वाटायचं.

माझ्या गावाजवळ २-३ किलोमीटर अंतरावर एक श्रीकृष्णाचे मंदिर होतं. त्या मंदिरामध्ये पंचधातूंनी बनवलेली सुंदर देखणी मूर्ती होती. अलंकार चढविल्यानंतर ती आणखीनच सुंदर दिसायची. मला ती मूर्ती खूप-खूप आवडायची. आम्ही सर्व मुलं सुट्टीच्या दिवशी श्रीकृष्णाचं मंदिर पाहण्यासाठी जात होतो पण मंदिरात प्रत्यक्ष देव कधी आम्हाला दिसलाच नाही.

पुढे एकदा विचार आला की आता देव दिसल्याशिवाय थांबायच नाही. मनाशी पक्की खुणगाठ बांधली. घरी दासबोध पारायण व गीता यांचे वाचन नित्य नियमाने करण्यास सुरुवात केली. पंढरपूरला पायी वारीही केली. अनेक भागातील वेगवेगळ्या प्रसिद्ध मंदिरांना भेटी देऊनही

शेवटी निराशाच पदरी पडली. शेवटी तो हनुमान आणि गणपतीच्या मंदिरात तरी पहायला मिळतो कां, ते बघायचे ठरविले. पण तिथेही देव पहायला मिळाला नाही. हे सर्व खटाटोप करताना फक्त तात्पुरतं समाधान मिळायचं. बस इतकंच! गणपती मंदिरातला अनुभव थोडा निराळा होता. ज्या-ज्या वेळेला मी गणपती मंदिरामध्ये जात होते. त्या-त्या वेळेला मला वेगवेगळे भास व्हायचे. कधी वाटे गणपती माझ्याकडे पाहून हसत आहे, कधी वाटे तो माझ्यावर नाराज आहे, तर कधी वाटे मला तो मदत करीत आहे. असे वेगवेगळे भास व्हायचे. गणेशोत्सवात गणपती घरी आला की आनंदी-आनंद असायचा पण विर्सजनाच्या दिवशी कोणी प्रेमाचं माणूस गावाला गेल्याप्रमाणं रडू यायचं. अशाप्रकारे भक्तिरसात मी मग्न होते.

एकदा वर्तमानपत्रामध्ये चक्क देवाच्या अंगावरचे दागिने चोरल्याची बातमी वाचायला मिळाली. त्याक्षणी वाटलं की देवानं त्याच वेळी त्या चोराला शिक्षा का केली नाही? म्हणजे खरा देव सृष्टीवर नाहीच, याची मला मनोमन खात्री झाली. भक्तीरूपात देवाला शोधताना आणि संसार करताना वयाची ५० वर्षे केव्हा उलटून गेली; समजलच नाही. माझा मुलगा किरण २१-२२ वर्षांचा असेल त्यावेळी त्याची संन्यास घेण्याची इच्छा तीव्र बळावत होती. ते ऐकून मी हतबल झाले. मी संकटात आहे ते पाहून एक सद्गृहस्थ माझ्या मदतीला धावले आणि त्यांनी किरणसाठी स्वामी विवेकानंदांचे पुस्तक वाचनासाठी दिले. ते पुस्तक वाचून किरणच्या मनाला भावले. त्यातील राजयोग हा शब्द जास्तच सुखावह वाटला. अशाप्रकारचे राजयोग शिक्षण कोठे मिळणार याचा तो शोध घेऊ लागला.

शोधता-शोधता एक दिवस महालक्ष्मी मंदिराशेजारी श्रीकृष्णाचा फोटो पहायला मिळाला. त्या फोटोखाली लिहिले होते की राजयोगाच्या अभ्यासाने मनुष्य देवता बनतो. ते वाचून किरणला अत्यानंद झाला. सदरचा फोटो ब्रह्माकुमारीज कोल्हापूर, सेंटर यांनी लावलेला होता. तसा तो सेंटरमध्ये

गेली. तेथे असलेल्या बहिणीने सांगितले की तुम्ही आत्मा आहात, शरीर नाही. आत्म्याला तुम्ही विसरल्यामुळे अनेक दुःखांना तोंड द्यावे लागत आहे. ही नवीन माहिती त्याला बरी वाटली. त्यामुळे त्याने ७ दिवसांचा कोर्स केला. फलस्वरूप असा चमत्कार झाला की त्याने संन्यास घेण्याचे रद्द केले. या गोष्टीचा माझ्या मनावर खोलवर परिणाम झाला व मला या ज्ञानाची उत्सुकता लागली. मीही ७ दिवसांचा कोर्स केला. कोर्स केल्यानंतर सुद्धा माझ्या काही शंका होत्या त्या शंका मुरली ऐकणे चालू केल्यामुळे निघून गेल्या. ईश्वराने माझं ऐकलं. तो मला भेटला. आता पुरुषार्थ करणे व उच्च पद प्राप्त करणे हे एकमेव कार्य चालू आहे.

देवांचा देव तो परमात्मा पिता कोण आहे? कोठे राहतो? त्याचं आणि माझं नात काय आहे? मी कोण आहे? ही सारी माहिती प्राप्त मिळाली. मला ईश्वराबद्दलचा पूर्ण उलगडा झाला. तो नुसताच सुंदर नाही तर तो सत्यम् शिवम् सुंदरम् आहे. तो ज्योतिस्वरूप आहे. त्याला स्वतःचे शरीर नाही. प्रजापिता ब्रह्मा यांच्या शरीराचा आधार घेऊन सर्वाना ज्ञान देतो व पतितांना पावन बनवितो. त्या एक परमात्म्याशीच आत्म्याचे सर्व संबंध आहेत. म्हणून त्याचे गायन आहे 'तुम्ही हो माता, पिता तुम्ही हो, तुम्ही हो बंधु, सखा तुम्ही हो' अशा या ईश्वराला मी मित्र या नात्याने पाहू लागले. काही प्रश्न असतील तर मी त्याला विचारते. तो मला मुरलीतून त्या प्रश्नांची उत्तरे समर्पकरित्या देतो. अशा प्रकारे माझा विश्वास या नवीन मित्रावर बसू लागला.

एकदा माझ्या मनात धनाची सेवा करण्याचा विचार आला. पण तेवढे पैसे जवळ नव्हते. मग मी या नवीन मित्राला माझी अडचण सांगितली आणि काय आश्चर्य पुढच्याच दिवशी जेवढे मला पैसे हवे होते तेवढे कोठून-कोठून तरी जमा झाले. असा हा माझा परम मित्र परमात्मा मला वेळोवेळी मदत करतो. अशा या मित्राचे गुणगान करावे तेवढे थोडेच आहेत. माझ्या ज्ञानमार्गातील ३३ वर्षांच्या प्रवासामध्ये या मित्राच्या संगतीमुळे माझा एक जुना आजार पूर्णपणे बरा झाला. जो डॉक्टरांनाही बरा करता आला नव्हता. असा हा संपूर्ण विश्वाचा मालक असूनसुद्धा आपल्या गरीब मुलांवर, त्यांच्या भावनेवर, मनापासून केलेल्या पुरुषार्थावर इतका

खुश आहे की तो गरीब मुलांनाच स्वर्गाचं राज्य बहाल करतो. सुवर्णाचे महाल देतो. किती दिलदार आहे हा माझा मित्र. याचेच प्रतीक म्हणून भक्ति-मार्गामध्ये कृष्ण म्हणजे भगवान व सुदामा म्हणजे गरीब ब्राह्मण मित्र दाखविला आहे. अशा मित्राला कोण बरे विसरेल? कुणाला असा मित्र नको असेल! पण अशा या मित्राची मैत्री टिकविण्यासाठी आपण सुद्धा तन-मन-धन मोठ्या प्रेमाने त्याला अर्पण केले पाहिजे. अशा या निःस्वार्थी परम मित्र परमात्म्याचे आभार पुढील काव्य पंक्तीद्वारे व्यक्त करत आहे.

माझ्या मित्राने माझ्या जीवनात भरला रंग।

मी सदा राहीन त्याच्या समीप अंग-संग।

पुन्हा न मिळे कधी असा पवित्र सत्संग।

भाग्यविधाता घडवित आहे जीवन माझे अभंग॥

मी कोण आहे? हा शब्दच सर्व खजिन्यांची चावी आहे

मी कोण आहे? या एका शब्दातच संपूर्ण ज्ञान सामावलेले आहे. हा एक शब्दच खुशीचा खजिना, ज्ञानधनाचा खजिना, श्वास व समयाच्या खजिन्याची चावी आहे. ज्यादिवशी आपला ब्राह्मण जन्म झाला त्यादिवशी प्रत्येकाला जन्म-दिवसाची गिफ्ट म्हणून शिवबाबांनी ही चावी दिली आहे. ही चावी सदैव उपयोगात आणल्याने आपण सर्व खजिन्यांची सदा संपन्न स्थितीचा अनुभव करू. अशारीतीने सर्व खजिन्यांनी संपन्न असलेल्यांच्या हृदयातून कोणता आवाज येईल - 'वाह रे, मी!' पिताश्री ब्रह्माबाबांच्या हृदयातून सुरुवातीपासून हाच आवाज निघत होता. जशी आपण दुसऱ्यांची 'वाह-वाह' करतो तशीच स्वतःची 'वाह-वाह' करा. हे शब्द स्वमानाचे आहेत, देहअभिमानाचे नाहीत.

कित्येकांना 'मी कोण आहे?' ही चावीच लावता येत नाही तर कित्येकांना ती सांभाळता येत नाही, तर कित्येकांची ही चावी माया चोरी करते. जसे आजकाल डाकू बेहोश करून चावी काढून घेतात तसेच माया देखील स्वमानाची स्मृती गायब करून टाकते. त्यामुळे स्वमानाचे विस्मरण होते. तसे होऊ नये यासाठी सदैव स्वमानात राहा. अमृतवेळेपासून स्वतःच स्वतःला हा धडा पक्का करा की 'मी कोण आहे?'

‘फ्युचर ऑफ पॉवर’ या आंतरराष्ट्रीय कार्यक्रमाचे सेवावृत्त

ठाणे येथे दिनांक २ नोव्हेंबर २०१४ रोजी डॉ. काशिनाथ घाणेकर नाट्यगृहात ‘फ्युचर ऑफ पॉवर’ या कार्यक्रमात हजारो लोकांनी सहभाग घेतला. ज्यामध्ये इंग्लंड, व्हेनेझुएला, केनिया, आईसलॅंड, फ्रान्स व चीन या देशांतून आलेल्या गणमान्य व्यक्तींचा तसेच भारतातील अनेक प्रतिष्ठीत व्यक्तींचा समावेश होता. या कार्यक्रमाचा उद्देश हाच होता की या देशाच्या नेत्यांनी या शक्तींचा उपयोग करून आपल्या देशाला शक्तिशाली बनवावे. जागतिक पॉवर (शक्ती) पश्चिमेकडून पूर्वेकडे येत आहे. त्यात भारताचे अहम् स्थान आहे. त्यामुळे भारताच्या नेत्यांवर या शक्तीचा सदुपयोग करण्याची फार मोठी जबाबदारी आहे.

या कार्यक्रमाच्या प्रारंभी मुलुंड सबझोनच्या संचालिका राजयोगिनी गोदावरी दीदी यांनी सर्व पाहुण्यांचे स्वागत केले. त्यानंतर या कार्यक्रमाचे आरंभकर्ता, मुख्य यजमान आणि सुप्रसिद्ध उद्योगपती श्री. निजार जुमाजी म्हणाले, ‘भारताच्या नेत्यांनी जर आपल्या व्यवहारात प्राचीन बुद्धिमत्ता व ज्ञान यांचा वापर केला तर वर्तमान भक्षक स्वभावाचे उदार स्वभावात परिवर्तन संभव आहे. यासाठी भारतच एक आशास्थान आहे.’ त्याचबरोबर त्यांनी हेही प्रतिपादन केले की २१वे शतक हे भारताचेच आहे.

या कार्यक्रमातील ‘टॉक शो’ (अनौपचारिक गप्पा) मध्ये श्रीमती अँटोलिना फेरारी, अध्यक्षा लिव्हिंग व्हॅल्यू एज्युकेशन समिती; श्री. गजानन गंधे, एम्. डी., आय. ए. सी. इंडिया; श्रीमती सिमरन आहुजा, मिस इंडिया २०१३; श्रीमती परिधी शर्मा, सुप्रसिद्ध अभिनेत्री यांनी भाग घेतला.

श्रीमती अँटोलिना फेरारी म्हणाल्या की ‘प्रत्येक आत्मा आपल्या मूल्यांना पुन्हा जागृत करून सुख, शांती व आनंदाचा अनुभव करू शकतो. त्याबरोबर सदैव असा विचार करावा की माझा विजय झालेलाच आहे म्हणजे आपण तो त्वरीत मिळवू शकू. परंतु त्यासाठी स्वतःचा स्वतःवर विश्वास असणे आवश्यक आहे.’ श्री. गजानन गंधे म्हणाले की ‘आध्यात्मिकतेचे जीवनातील सातत्य एक मोठे आव्हान

आहे तसेच त्यासाठी निरहंकारी बनणे तेवढंच महत्वाचं आहे. दुसऱ्यामध्ये परिवर्तन घडविण्यासाठी स्वतः पवित्र आणि नम्र बनणे आवश्यक आहे. आज ब्रह्माकुमारीज् ही विश्वव्यापी संस्था समाजाचा दृष्टिकोन बदलण्यासाठी तथा समाजाला सुधारण्यासाठी कितीतरी कार्यक्रमांचे आयोजन अगदी निरपेक्ष भावनेने करीत असते.’

श्रीमती सिमरन आहुजा यांनी एकमेकांबरोबर संपर्क ठेवण्या संदर्भात तथा एकमेकांशी चांगला व्यवहार करण्यासाठी, सदैव हर्षितमुख रहाण्यावर जोर दिला. पुढे त्या म्हणाल्या की ‘अहंकार व अपेक्षांचा त्याग करून हर्षितमुखतेचा गुण धारण केल्यानेच आपण शांतपणे झोपू शकू. तसेच जेव्हा आपल्यातील अहंकार व अपेक्षा समाप्त होतील तेव्हा आपण सदा सुखी व आनंदमय स्थितीचा अनुभव करू शकू.’

श्रीमती परिधी शर्मा यांनी आपल्या भावूक विचारांना सर्वांसमोर मांडले. त्या म्हणाल्या की, ‘मी जोधा-अकबर’ या दूरदर्शन मालिकेत ‘जोधा’ साकार केली. वास्तविक जी मी नाहीये तिला माझ्या अभिनयाद्वारे साकार करणे, फार कठीण आहे. जर मी आनंदात आहे, परंतु भूमिका दुःखी आहे तर मला दुःख व्यक्त करणं अपेक्षित आहे. खरं तर आपण सर्वच अभिनेते आहोत. आपण सर्वच आपल्या खऱ्या भावना लपवून, दिखावा करायला शिकलो आहोत. परंतु आपण आपल्या या विचारांचे परिवर्तन करायला हवे. दिखावा करणं सोडून दिलं पाहिजे तरच आपण आनंदी राहू शकू.’

विशेष म्हणजे या कार्यक्रमात ठाण्याचे महापौर श्री. संजय मोरे यांनी भ्राता निजार जुमाजी यांचा शाल, श्रीफल व मानचिन्ह प्रदान करून सत्कार केला. या कार्यक्रमात खासदार श्री. किरीट सोमैय्या यांनीही भाग घेतला. तसेच २०० पेक्षाही अधिक गणमान्य व्यक्ती या प्रसंगी उपस्थित होत्या. अशाप्रकारे या कार्यक्रमाद्वारे व्यापक प्रमाणावर ईश्वरी सेवा संपन्न झाली. या कार्यक्रमाचे फोटो कृपया शेवटच्या पानावर पहावेत.

